

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Finanční gramotnost

Financial literacy

Alžběta Štásková

Plzeň 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Finanční gramotnost“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 22.4.2024

v. r. *Alžběta Štásková*

Zásady pro vypracování práce

1. Vymezte pojem finanční gramotnost.
2. Uveďte přístupy ke vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti v České republice.
3. Zrealizujte dotazníkové šetření na vybrané skupině obyvatel.
4. Navrhněte opatření.

Studijní program

Podniková ekonomika a management

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Ing. Vendule Tesařové, Ph.D. za odborné rady a připomínky, které přispěly k vypracování bakalářské práce. Poděkování patří také všem respondentům, kteří byli ochotni vyplnit dotazník nezbytný k vypracování této práce.

Obsah

Úvod	6
1 Finance a finanční gramotnost	8
1.1 Finance.....	8
1.1.1 Funkce financí	8
1.1.2 Struktura financí	9
1.2 Finanční gramotnost	9
1.2.1 Význam finanční gramotnosti.....	11
1.2.2 Druhy finanční gramotnosti.....	11
2 Finanční vzdělávání v České republice.....	13
2.1 Národní strategie finančního vzdělávání	13
2.2 Přístupy k finančnímu vzdělávání v České republice.....	15
2.2.1 Standard finanční gramotnosti.....	16
2.2.2 Projekty podporující finanční vzdělávání.....	17
2.3 Výsledky České školní inspekce o finančním vzdělávání ve školním roce 2022/2023	19
3 Hospodaření s financemi.....	22
3.1 Produkty na finančním trhu	22
3.1.1 Bankovní účty a platební karty.....	22
3.1.2 Půjčky a úvěry	25
3.1.3 Investice a zhodnocení financí.....	27
3.2 Finanční řízení	28
3.2.1 Finanční plánování.....	29
3.2.2 Finanční strategie.....	30
3.2.3 Zabezpečení finančních rizik – pojištění	31

4	Dotazníkové šetření	34
4.1	Metodika dotazníkového šetření.....	34
4.2	Cíle dotazníkového šetření.....	35
4.3	Vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření	35
4.3.1	Profil respondenta	36
4.3.2	Zkušenosti respondentů s výukou finanční gramotnosti.....	38
4.3.3	Finanční zodpovědnost respondentů.....	40
4.3.4	Test finanční gramotnosti	44
5	Shrnutí výsledků dotazníkového šetření.....	60
5.1	Zkušenosti s výukou FG a finanční zodpovědnost respondentů.....	60
5.2	Úroveň finanční gramotnosti studentů.....	61
5.3	Závěr	64
6	Doporučení a návrh opatření.....	65
	Závěr	68
	Seznam použitých zkratk	70
	Seznam použitých zdrojů	71
	Seznam tabulek	74
	Seznam obrázků.....	75
	Seznam příloh.....	77
	Přílohy	
	Abstrakt	
	Abstract	

Úvod

Tématem předložené bakalářské práce je finanční gramotnost. Aktuálnost a důležitost daného tématu roste v důsledku neustálých změn ve světě financí. V uplynulých letech došlo k nárůstu nabídky finančních produktů, které jsou čím dál více složitější a hůře srozumitelné. Nedostatečná finanční gramotnost často vede k zadlužování a k neschopnosti splácení dluhů. Lidé, kteří nemají dostatečné znalosti v oblasti financí, dělají špatná finanční rozhodnutí a také se stávají snadnými oběťmi podvodníků. Z těchto důvodů je v zájmu nejen jedinců a rodin, ale i států, aby se lidé v této oblasti neustále vzdělávali a vyhnuli se případným hrozbám.

V České republice byla zavedena povinná výuka finanční gramotnosti v roce 2009 na středních školách a v roce 2013 na základních školách (Ministerstvo financí České republiky, 2010). Přesto dosavadní průzkumy ukazují, že občané České republiky nevykazují v oblasti financí dostatečné znalosti a úroveň jejich finanční gramotnosti není uspokojivá (Česká bankovní asociace, 2023).

Hlavním cílem této bakalářské práce je identifikovat současný stav finanční gramotnosti studentů středních a vysokých škol a následně porovnat úroveň znalostí z oblasti financí mezi studenty středních a vysokých škol, mezi studenty škol s ekonomickým zaměřením se studenty studujícími jiný než ekonomický obor a mezi ženami a muži. Dílčím cílem práce je získat a následně analyzovat informace o zkušenostech respondentů s výukou finanční gramotnosti na školách. Dalším záměrem práce je na základě zjištěných informací navrhnout opatření vedoucí ke zlepšení úrovně finanční gramotnosti studentů v České republice.

Práce bude rozdělena na dvě části. V teoretické části práce budou vysvětleny základní pojmy z oblasti financí a finanční gramotnosti. Další kapitola bude věnována finančnímu vzdělávání v České republice a poslední kapitola teoretické části se bude zabývat produkty na finančním trhu. Tato část práce, která bude vycházet z odborných článků a literárních publikací, poskytne nezbytný teoretický základ pro navazující empirickou část, která se bude zabývat konkrétním výzkumným problémem.

Praktická část bakalářské práce bude věnována empirickému výzkumu za využití dotazníkového šetření zaměřeného na identifikaci úrovně finanční gramotnosti studentů středních a vysokých škol. Tato část bude obsahovat návrh dotazníkového šetření,

stanovení cílů, výzkumných otázek, a především reprezentaci výsledků výzkumu, které budou analyzovány a porovnávány pomocí tabulek a grafů. Následně budou zodpovězeny výzkumné otázky, zhodnoceny výsledky výzkumu a také budou navržena doporučení, která by měla přispět k dalšímu rozvoji finanční gramotnosti.

1 Finance a finanční gramotnost

První kapitola bakalářské práce bude zaměřena na teoretické základy týkající se financí a finanční gramotnosti. Nejprve budou definovány finance a následně popsány jejich funkce a struktura. Dále bude vymezen pojem finanční gramotnost, bude popsán význam finanční gramotnosti ve společnosti a nakonec budou představeny jednotlivé druhy finanční gramotnosti dle Národní strategie finančního vzdělávání.

1.1 Finance

Černohorský a Teplý (2011) definují finance z teoretického hlediska jako peněžní vztahy tvorby, rozdělování a užití peněžních fondů jednotlivých ekonomických subjektů. Rozdělují pojem finance a peníze – finance podle nich představují rozdělovací vztah, který je vyjádřen právě pomocí peněz.

1.1.1 Funkce financí

V rámci financí je rozlišováno pět různých funkcí:

Distribuční funkce znamená přerozdělování peněžních fondů mezi jednotlivými ekonomickými subjekty. Tato funkce je považována za výchozí, protože na bázi distribuční funkce fungují všechny ostatní funkce financí.

Alokační funkce vyjadřuje alokaci, tedy umístění peněžních fondů prostřednictvím přerozdělování.

Stimulační funkce představuje skutečnost, že prostřednictvím přerozdělování fondů je možné stimulovat ekonomický subjekt k určité činnosti (např. snížení zdanění) a zároveň ho lze i destimulovat (např. zvýšením zdanění).

Stabilizační funkce představuje situaci, kdy přerozdělováním peněžních fondů lze stabilizovat buď ekonomický subjekt, nebo celé hospodářství. V případě ekonomického subjektu lze například ke stabilizaci domácnosti využít sociální dávky. Hospodářství lze stabilizovat například pomocí vestavěných stabilizátorů.

Emisní funkce je uplatňována pouze v rámci bankovních financí. Jedná se tedy o finance centrální banky, ale i dalších bank. Díky přerozdělování peněžních fondů ze strany bank dochází k emisi peněz, a to především prostřednictvím poskytnutí bezhotovostního úvěru,

tedy vydáním peněz do oběhu ze strany centrální banky (Černohorský, J., Teplý, P., 2011).

1.1.2 Struktura financí

Finance lze rozdělit do několika základních oblastí. Tyto oblasti jsou úzce spjaty a jsou na sobě závislé. Zároveň ale v každé oblasti existují různá specifika v rámci rozdělování a užití peněžních fondů. Rozeznávají se následující oblasti financí:

- **měna** – národní forma peněz
- **mezinárodní finance** – peněžní vztahy tvorby, rozdělování a užití devizových fondů, které jsou vytvářeny jednotlivými ekonomickými subjekty
- **bankovníctví** – bankovní finance jsou specifickou oblastí financí – jedná se o finance jako peněžní vztahy tvorby, rozdělování a užití bankovních fondů
- **pojišťovnictví** – peněžní vztahy tvorby, rozdělování a užití pojistných fondů
- **podnikové finance** – peněžní vztahy tvorby, rozdělování a užití peněžních fondů podniku, které podnik vytváří produkcí a následným prodejem zboží a služeb
- **veřejné finance** – peněžní vztahy tvorby, rozdělování a užití veřejných peněžních fondů

Podnikové finance jsou jedinou produktivní oblastí hospodářství, která tvoří produkt. Ostatní oblasti financí jsou založeny na principu přerozdělování vytvořeného produktu. Z tohoto důvodu představují podnikové finance základ všech procesů uvnitř jednotlivých oblastí financí (Černohorský, J., Teplý, P., 2011).

1.2 Finanční gramotnost

Na definici finanční gramotnosti se vědci a finanční odborníci dlouho nemohli shodnout. Dle jedné ze základních definic je finanční gramotnost schopnost člověka hospodařit s penězi. Na základě několika studií se definice finanční gramotnosti dělí do pěti kategorií (Remund D. L., 2010).

1. kategorie – znalost finančních pojmů

K tomu, aby člověk efektivně hospodařil s penězi, potřebuje o financích nejprve něco znát. Každý by se měl zajímat o aktuální informace z finančního prostředí (Remund D. L., 2010).

2. kategorie – schopnost komunikovat o finančních koncepcích

Není důležité jen kolik informací v oblasti financí jedinec má, ale také jak tyto znalosti uplatní. Fox, Bartholomae a Lee (citovaní v Remund, 2005, s. 280) definují finanční gramotnost jako „*klíčovou pro efektivní rozhodování spotřebitele*“.

3. kategorie – schopnost řídit osobní finance

Finanční gramotnost je v rámci třetí kategorie považována za schopnost člověka vykonávat činy související s financemi. Nejde jen o znalost produktů na finančním trhu jako například spoření nebo pojištění, ale především o schopnost peníze vydělat, chránit a smysluplně utracet (Remund D. L., 2010).

4. kategorie – dovednost přijímat vhodná finanční rozhodnutí

I v rámci financí je důležité se správně rozhodovat. V dnešní době se na trhu financí objevuje čím dál více produktů a služeb a každý spotřebitel se musí rozhodnout, který produkt, popřípadě kterou službu, chce využívat. Vždy je potřeba zvážit výhody a nevýhody daných produktů a především zjistit, jestli zvolené produkty a služby povedou k uspokojení potřeb a cílů (Remund D. L., 2010).

5. kategorie – efektivní plánování budoucích finančních potřeb

Tato kategorie se zaměřuje na budoucnost a budoucí finanční potřeby. Již od mladého věku je nezbytné myslet na budoucnost a naučit se určitým návykům, které je potřeba postupem času rozvíjet. Mezi hlavní finanční návyky by mělo patřit investování, spoření a především finanční plánování, které je důležitou součástí finanční gramotnosti (Remund D. L., 2010).

Definice dle Národní strategie finančního vzdělávání

Na jednotné definici finanční gramotnosti v rámci Národní strategie finančního vzdělávání z roku 2010 se dohodly Ministerstvo financí (MFČR), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), Ministerstvo průmyslu a obchodu a Česká národní banka (ČNB). Definice zní následovně: „*Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.*“ (MFČR, 2010, s. 11)

Novější verze Národní strategie finančního vzdělávání 2.0 schválena vládou v roce 2020 definici finanční gramotnosti upravila a definuje ji jako „*souhrn znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování.*“ (MFČR, 2020, s. 5)

1.2.1 Význam finanční gramotnosti

V dnešním světě není nikdo, kdo by ke svému životu nepotřeboval peníze. Je potřeba, aby každý věděl, jak peníze vydělat, ale především utracet, šetřit a také zhodnocovat. Finanční gramotnost může lidem pomoci dosáhnout jejich cílů a snů. Čím dříve se začnou o finance zajímat, tím dříve si budou moci koupit vysněný dům, odcestovat do zahraničí nebo začít podnikat.

Finančně gramotný člověk ví, jak vytvořit realistický finanční plán a jak ho dodržovat, jak spořit a jaké finanční produkty a služby si na bohatém finančním trhu vybrat. Dále je mu známo, jak své peníze zhodnotit za co nejkratší dobu a s co nejmenším rizikem. Finančně gramotný člověk je také schopný předejít zadlužení, exekucím a dokáže rozeznat podvodníky na finančním trhu, kterých není málo.

V rámci měření finanční gramotnosti v roce 2023 bylo zjištěno, že 54 % lidí si věří v hospodaření s rozpočtem domácnosti, 36 % lidí si věří ve spoření a tvorbě rezerv, 24 % lidí si věří v ochraně peněz a kybernetické bezpečnosti, 21 % lidí si věří v úvěrech a půjčkách a 13 % lidí si věří v investování. Dále bylo zjištěno, že šest z deseti Čechů si tvoří krátkodobé a dlouhodobé rezervy. Nejčastěji by lidem vydržela rodinná rezerva tři měsíce (Česká bankovní asociace, 2023). Z těchto informací lze vyvodit, že si Češi na finančním trhu nevěří a jejich finanční znalosti nejsou příliš bohaté. Proto je důležité, aby byl na výuku finanční gramotnosti kladen větší důraz.

1.2.2 Druhy finanční gramotnosti

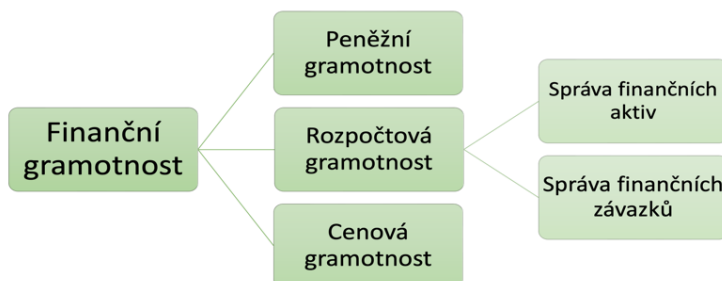
Dle Národní strategie finančního vzdělávání z roku 2010 je finanční gramotnost specializovanou součástí širšího pojmu – ekonomická gramotnost. Ta zahrnuje i schopnost jedince zajistit si příjem, orientovat se na trhu pracovních příležitostí a také schopnost rozhodovat o svých výdajích. Finanční gramotnost tak tvoří jednu ze složek klíčových kompetencí, které by měl mít každý občan proto, aby byl schopen uplatnit se v současné společnosti (MFČR, 2010).

Finanční gramotnost lze rozdělit do několika složek. Tyto složky jsou:

- **Peněžní gramotnost** – Představuje schopnost občana spravovat peníze v hotovostní i bezhotovostní formě, provádět s nimi transakce a spravovat k tomu určené nástroje jako například platební karty a běžné účty.
- **Cenová gramotnost** – Obsahuje problematiku cenových mechanismů a inflace. Občané by měli znát rozdíl například mezi reálnou a nominální úrokovou sazbou.
- **Rozpočtová gramotnost** – Jedná se o kompetence občana týkající se správy osobního, popřípadě rodinného rozpočtu. Jde například o schopnost vést rozpočet, stanovit své finanční cíle a také rozhodovat o alokaci finančních zdrojů. Rozpočtová gramotnost obsahuje dvě specializované složky a to:
 - **správu finančních aktiv** – investic, pojištění, vkladů
 - **správu finančních závazků** – úvěrů, leasingu

V obou případech by měl být občan schopen orientovat se na trhu finančních produktů, tyto produkty mezi sebou porovnávat a vybrat ty nejvhodnější pro jeho konkrétní životní situaci (MFČR, 2010).

Obrázek 1: Druhy finanční gramotnosti

Zdroj: Vlastní zpracování na základě MFČR (2010)

S finanční gramotností dále úzce souvisí gramotnost numerická (schopnost matematicky vyřešit numerické úlohy týkající se financí), gramotnost informační (umět vyhledat a použít relevantní informace) a právní gramotnost (orientovat se v právních systémech) (MFČR, 2010).

2 Finanční vzdělávání v České republice

Finanční vzdělávání by mělo být součástí celoživotního učení. Díky němu lze pochopit, jak funguje trh, jak správně hospodařit s penězi, jak se nepředlužit a mnoho dalšího. Finanční vzdělávání pomáhá dosáhnout ekonomické prosperity, která patří k nutným předpokladům k celkové osobní prosperitě (Lichtenberková a kol., 2022).

2.1 Národní strategie finančního vzdělávání

V roce 2007 vydalo MFČR Strategii finančního vzdělávání, na jejímž základě byla v České republice zavedena povinná výuka finanční gramotnosti. Cílem této Strategie bylo vytvořit ucelený systém finančního vzdělávání, který povede ke zvýšení úrovně finanční gramotnosti obyvatel. Na středních školách začala povinná výuka finanční gramotnosti v roce 2009 a na základních školách v roce 2013. Česká republika se tak stala jednou z prvních zemí, které povinnou výuku finanční gramotnosti ve školách zavedly (MFČR, 2010).

Různé mezinárodní organizace, především Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Evropská komise, doporučují státům, aby vytvořily národní strategie, které jsou schvalovány vládami daných států. Tyto strategie mají za cíl zvýšit povědomí o potřebě finančního vzdělávání a představují jednotný koordinovaný systém. Na základě těchto doporučení byla vládou v roce 2010 schválena Národní strategie finančního vzdělávání, která nahradila již zmíněnou Strategii finančního vzdělávání (MFČR, 2010).

Národní strategie finančního vzdělávání vymezovala dlouhodobé cíle, ke kterým by měly směřovat aktivity v oblasti finančního vzdělávání. Dále definovala principy, které by měly splňovat finančně vzdělávací projekty, a určila klíčové aktéry v rámci veřejné správy i soukromého sektoru. Nová strategie vycházela z revize předchozí strategie a zároveň zohledňovala zjištění plynoucí ze šetření České školní inspekce, z měření úrovně finanční gramotnosti dospělé populace uskutečněné ministerstvem financí a také z mezinárodního šetření finanční gramotnosti 15letých žáků PISA, které uskutečnila OECD. (MFČR, 2010).

Dne 13. ledna 2020 schválila vláda Národní strategii finančního vzdělávání 2.0, která nahradila dosavadní strategii z roku 2010. Nová verze strategie byla zpracována MFČR a projednána byla Pracovní skupinou pro finanční vzdělávání (PSFV) (MFČR, 2020a).

Obsahem dokumentu jsou definice několika základních pojmů. Nejprve je definována finanční gramotnost (viz podkapitulu 1.2). Dalším definovaným pojmem je finanční vzdělávání. To je charakterizováno jako „*proces směřující ke zvyšování úrovně finanční gramotnosti. Jeho cílem je posílení osobní odpovědnosti jedince za hospodaření se svými financemi, resp. změna chování směřující k odpovědnějšímu rozhodování v oblasti financí, a tím k zajištění finanční prosperity daného jedince i jeho rodiny.*“ (MFČR, 2020a, s. 5)

Finanční vzdělávání by mělo být v souladu se Standardem finanční gramotnosti a zároveň splňovat tyto 4 principy:

- **Princip objektivity** – všechny informace by měly být sdělovány pouze objektivně, to znamená bez subjektivního hodnocení; žádné informace nesmí být zatajovány a pokud se pracuje s reálnými daty, vždy to musí být na bázi nestrannosti
- **Princip nezávislosti** – nikdy se nedoporučuje a nepropaguje konkrétní produkt, služba či poskytovatel; finanční vzdělávání je zcela odděleno od marketingu
- **Princip odbornosti** – jsou garantovány dostatečné pedagogické a odborné schopnosti a dovednosti a zároveň je garantována správnost a relevantnost obsahu
- **Princip zacílení** – použité nástroje a způsoby finančního vzdělávání by měly být přiměřené dané cílové skupině a respektovat její komunikační potřeby (MFČR, 2020a).

Posledním pojmem, který je v této strategii definován, je *projekt finančního vzdělávání*. To je aktivita, nástroj či soubor aktivit daného subjektu či skupiny subjektů v oblasti finančního vzdělávání, který má za cíl zvýšit úroveň finanční gramotnosti stanovené cílové skupiny (MFČR, 2020a).

V Národní strategii finančního vzdělávání 2.0 se rozlišují dva pilíře finančního vzdělávání, neboť je důležité, aby se ke vzdělávání žáků a dospělých přistupovalo rozdílně. Jedná se tedy o takzvanou dvoupilířovou strukturu. Prvním pilířem je **počáteční finanční vzdělávání**, které zajišťuje především stát, a to prostřednictvím vzdělávání ve školách. Garantem se tak stává stát v čele s MŠMT a odbornou podporu implementace poskytuje MFČR. Druhým pilířem finančního vzdělávání je **další finanční vzdělávání**, pod které spadají všechny finančně vzdělávací aktivity, které nejsou počátečním finančním vzděláváním. Tento pilíř lze dále rozdělit podle stanovených cílových skupin

na finanční vzdělávání prioritních cílových skupin, které zajišťuje převážně stát, zejména Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo vnitra a MŠMT, a na finanční vzdělávání ostatních cílových skupin, které zajišťuje hlavně soukromý sektor, a to převážně profesní a spotřebitelská sdružení, vzdělávací instituce, neziskové organizace a také média (MFČR, 2020a).

Česká republika se snaží, aby finanční vzdělávání dosáhlo na celou populaci, čehož chce v dlouhodobém horizontu docílit prostřednictvím počátečního finančního vzdělávání. Musí se ovšem přihlížet na omezené kapacity a také efektivnost, kvůli kterým lze hlavní aktivity zaměřit pouze na několik prioritních cílových skupin, které musí splňovat několik kritérií, kterými jsou snadná definovatelnost, jednoduchá dosažitelnost, vysoká potřebnost finančního vzdělávání a široký dopad finančního vzdělávání na dané cílové skupiny. V rámci počátečního vzdělávání jsou prioritními cílovými skupinami žáci základních a středních škol. V rámci dalšího vzdělávání dospělých jsou to nezaměstnaní, kteří jsou registrovaní na Úřadu práce České republiky, příjemci pomoci v hmotné nouzi a senioři (MFČR, 2020a).

Na realizaci finančního vzdělávání je potřeba řady subjektů, kdy každý konkrétní subjekt zastává nenahraditelnou roli a zároveň každému subjektu připadá určitá míra odpovědnosti. Je také velice důležité, aby spolu všechny subjekty úzce spolupracovaly. Důležitou roli zastává PSFV, která umožňuje setkávání relevantních subjektů a také výměnu informací a zkušeností. Veškerá činnost pracovní skupiny podléhá členskému řádu. K jejím úkolům patří projednávání strategických, metodických a jiných dokumentů a schvalování členského řádu. Mezi členy skupiny patří relevantní ministerstva a jejich podřízené orgány, ČNB, Kancelář finančního arbitra, dále zástupci škol a jiných vzdělávacích institucí, profesní a spotřebitelská sdružení a neziskové organizace (MFČR, 2020a).

2.2 Přístupy k finančnímu vzdělávání v České republice

Česká republika začlenila v roce 2009 finanční vzdělávání do školních osnov jako součást učebních plánů na středních školách a v roce 2013 uskutečnila to samé na základních školách. Na základě zavedení povinné výuky finanční gramotnosti ve školách vydalo MFČR Standard finanční gramotnosti, který má za cíl pomoci školám lépe rozvrhnout výuku finanční gramotnosti a určit požadovanou úroveň znalostí z oblasti financí na jednotlivých stupních vzdělávání. V České republice vzniklo také několik programů

a projektů, které se snaží posílit finanční gramotnost ve školách. Školy mohou spolupracovat s externími partnery, například finančními institucemi, které žákům a studentům předávají aktuální a především praktické informace ze světa financí. Je možné poskytnout finanční vzdělávání také pedagogům, díky němuž budou schopni efektivně předávat dovednosti a zkušenosti svým studentům (MFČR, 2017a).

2.2.1 Standard finanční gramotnosti

V březnu roku 2017 schválili členové PSFV revidovaný Standard finanční gramotnosti. Oproti Standardům z roku 2007, které byly součástí Systému budování finanční gramotnosti na základních a středních školách, došlo k posílení několika témat. Cílem revidovaného Standardu je stanovit cílovou úroveň finanční gramotnosti na jednotlivých stupních vzdělávání. Jedná se konkrétně o první a druhý stupeň základní školy a střední školy. Standard tedy určuje, co by měli žáci a studenti na konci každého stupně umět. Úroveň finanční gramotnosti studenta posledního ročníku střední školy odpovídá finančně gramotnému dospělému spotřebiteli (MFČR, 2017a).

Východiskem pro revidovaný Standard finanční gramotnosti se staly: stávající Standard finanční gramotnosti, standardy OECD/INFE, slovenský Standard, nové skutečnosti na finančním trhu, vyšší vyspělost žáků a dosavadní zkušenosti s finanční gramotností. Cílem revize je aktualizovat Standard pro základní školy a pro maturitní i nematuritní obory vzdělávání středních škol (MFČR, 2017a).

Ze Standardu finanční gramotnosti vyplývají 4 základní tematické oblasti, které se dále rozdělují na dílčí témata (viz přílohu A).

1. Nakupování a placení

Nakupování a placení je prvním střetem spotřebitele a finanční gramotnosti. Jedná se o činnosti, které jedinec v životě běžně dělá a je proto důležité, aby věděl, kde je možnost něco koupit, čím to zaplatit a jakou formou, jaká práva má kupující a jak se nenechat napálit podvodníky. S tímto okruhem souvisí několik dílčích témat jako například: peníze a placení, kupecké počty, nakupování, ochrana spotřebitele, tvorba ceny, inflace, banka a účet (Lichtenberková et al., 2022).

2. Hospodaření domácnosti

Důležitější než umění peníze vydělat je právě umění s penězi hospodařit. Toto umění dnes patří k nutným předpokladům pro spokojený život, jelikož pokud lidé umí zacházet

s penězi, mají dostatek peněz na spokojený život a na splnění svých cílů a snů. Naopak ti, co s penězi hospodařit neumí, se často dostávají do potíží. S druhým okruhem Standardu finanční gramotnosti souvisejí témata jako: příjmy, výdaje, majetek, rozpočet, finanční plánování a finanční služby (Lichtenberková et al., 2022).

3. Přebytek rozpočtu domácnosti

Pokud se lidé naučí správně hospodařit s jejich finančními prostředky, měli by být v přebytkovém rozpočtu, což znamená, že jejich příjmy jsou vyšší než povinné (např. daně) a nutné (na uspokojení základních potřeb – například strava, bydlení, oblečení, drogerie) výdaje. Peníze, které v rozpočtu zbývají lze použít na další spotřebu, na tvorbu krátkodobých rezerv anebo k investování. S tímto okruhem tedy dále souvisejí témata jako: spotřeba, investice, pojištění a tvorba rezerv (Lichtenberková et al., 2022).

4. Schodek rozpočtu domácnosti

Čtvrtý okruh Standardu finanční gramotnosti se zabývá naopak tím, co se stane, když lidé s penězi hospodaří špatně a jejich příjmy nepokryjí výdaje a dostanou se do takzvaného schodkového rozpočtu. S tímto okruhem tedy souvisí témata jako: optimalizace výdajů, půjčky a úvěry, dluhová past, exekuce a osobní bankrot a zvýšení příjmů (Lichtenberková et al., 2022).

Na základě Standardu finanční gramotnosti je za finančně gramotného člověka považován ten, co si osvojil všechny zmiňované okruhy.

Finanční gramotnost by měli vyučovat finančně gramotní a také podnikaví učitelé. Národní strategie finančního vzdělávání a Standardy finanční gramotnosti pomáhají pedagogům s rozvrhnutím jednotlivých témat do výuky, ke které mohou využít několik publikací s nápady, jak finanční gramotnost vyučovat hravě, zajímavě a jak ji propojit s praxí. Je důležité, aby i vedení školy podporovalo své pedagogy v tom, aby se sami vzdělávali v této oblasti a zajímali se o aktuality na finančním trhu (Lichtenberková et al., 2022).

2.2.2 Projekty podporující finanční vzdělávání

Global Money Week

Týden finančního vzdělávání, tedy Global Money Week, je tradiční celosvětová kampaň, jejíž cílem je bojovat proti chudobě, podporovat finanční gramotnost a šířit osvětu

v oblasti finanční prosperity napříč generacemi. Kampaně se zúčastní více než sto zemí světa včetně České republiky, která je součástí od roku 2017. Týden finančního vzdělávání je pořádán OECD a je podporován MŠMT a ČNB. Národním koordinátorem akce je MFČR. Cílem kampaně je zvýšit povědomí o finančním vzdělávání a zdravých finančních návycích za pomoci různých školení, přednášek, webinářů a setkávání s podnikateli a odborníky z praxe, které probíhají na školách a také v dětských domovech. Hlavní myšlenkou kampaně je vychovat generaci, která bude schopná předcházet budoucím finančním krizím a bude umět efektivně hospodařit s penězi (ČNB podporuje Global Money Week, 2023).

Finanční gramotnost do škol

Projekt s názvem Finanční gramotnost do škol vznikl pod organizací Yourchance o.p.s., která se snaží prosadit potřebné změny v oblasti vzdělávání a integrace v České republice (Yourchance o.p.s., n.d.b). Cílem projektu je změnit způsob výuky finanční gramotnosti ve školách. Organizace spolupracuje především s řediteli a učiteli na základních a středních školách, kterým nabízí teoretické znalosti, ale i konkrétní nástroje a metody vhodné do reálného života, které mohou studentům předat. Organizace vytváří pro studenty také výukové materiály, které vycházejí ze Standardu finanční gramotnosti, ale i z praktických zkušeností (Yourchance o.p.s., n.d.a).

Finanční vzdělávání – Česká bankovní asociace

Již od roku 2008 fungují pod vedením České národní asociace webové stránky financnivzdelavani.cz jako společný projekt dobrovolných profesních sdružení působících na finančním trhu České republiky. Hlavním cílem projektu je nabídnout veřejnosti srozumitelný pohled na fungování finančního trhu a také rady a tipy, jak se vyhnout finančním problémům, popřípadě jak tyto problémy řešit. Na webových stránkách se čtenáři dozví základní informace o produktech a službách z finančního světa. Jde například o pojmy jako: peníze, placení, půjčování, úvěry, pojištění, investování, leasing a další. Čtenář také nalezne sekci s názvem *Já ve světě financí*, kde jsou popsány všechny životní etapy a s nimi spojené finanční otázky. Jedná se například o období studia, zakládání rodiny nebo penze. V každé z těchto etap života řeší lidé jiné finanční otázky, na které se na webových stránkách snaží odpovědět a předat užitečné rady (Česká národní asociace, 2021).

Den finanční gramotnosti – Partners Financial Services, a.s.

Partners finanční gramotnost je neziskový projekt, který byl založen v roce 2011 pod názvem Den finanční gramotnosti, který reaguje na nízkou finanční vzdělanost Čechů. Nezávislí finanční poradci přednáší na školách, ale i ve firmách a seniorských domovech a svým posluchačům se snaží předat co nejvíce užitečných informací ze světa financí (Partners, n.d.).

Rozvoj finanční gramotnosti

Cílem tohoto interaktivního vzdělávacího programu je ukázat studentům středních škol nezbytné dovednosti pro zodpovědné nakládání s financemi a ochranu před hrozbou dluhové pasti v budoucnosti. Autory tohoto projektu jsou Ústav ekonomiky a managementu Vysoké školy chemicko-technologické v Praze, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy a spin-off FutureBooks. Projekt poskytuje metodickou a materiální podporu pro učitele středních škol, kterou nyní postrádají. Interaktivní publikace obsahují učební texty, obrázky, animace, videa, ale i různé úkoly, hry, cvičení a interaktivní grafy. Publikace tak neslouží jen k pasivnímu přijímání informací, naopak studenty aktivně zapojují. Na začátku března 2024 proběhlo na jedné ze středních škol v Praze představení projektu a studenti si mohli tato interaktivní výuková média vyzkoušet. Touto testovací fází by mělo projít 60 % pražských středních škol (Praha.eu, 2024).

2.3 Výsledky České školní inspekce o finančním vzdělávání ve školním roce 2022/2023

Česká školní inspekce vydává již několik let tematickou zprávu týkající se finanční gramotnosti žáků základních a středních škol. Ve školním roce 2022/2023 byli cílovou skupinou testování žáci prvních ročníků středních škol. Žáci absolvovali test finanční gramotnosti, který byl dále doplněn o dotazník, který pomohl doplnit kontextové informace o rodinných podmínkách žáků a také jejich postojích a chování ve vybraných oblastech relevantních pro koncept finanční gramotnosti. Test obsahoval 40 úloh, které byly rozděleny do pěti oblastí: *Peníze a placení*, *Osobní finance*, *Hospodaření domácností*, *Finanční produkty a služby*, *Daně*. Celkem absolvovalo plnou verzi testu 25 569 žáků. Zkrácenou verzi pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) absolvovalo celkem 1 038 žáků (Česká školní inspekce, 2023).

Hlavní zjištění

Testy ukázaly, že existuje početná skupina žáků prvního ročníku středních škol, která dosáhla nejvyšší úrovně finanční gramotnosti v rámci daného testu. Na druhou stranu necelá pětina žáků skončila v nejhorší kategorii, což znamená, že tito žáci vykazují nedostačující úroveň znalostí a dovedností v oboru financí. Vysoký podíl žáků uvedl, že se s mnoha tématy finanční gramotnosti nikdy nesešel.

Dále bylo zjištěno, že existuje určitá spojitost mezi úrovní finanční gramotnosti a socioekonomickým statusem žáků. Žáci s nižším socioekonomickým statusem vykazují nižší úroveň znalostí a dovedností. Vzhledem k tomu, že se studenti s nižším socioekonomickým statusem více koncentrují v nematuritních oborech vzdělání středních odborných škol, dosáhli studenti právě na těchto školách horších výsledků ve srovnání s ostatními obory. Mnoho žáků vykazovalo nezodpovědné a lehkovážné chování týkající se rozhodování o finančních prostředcích.

Žáci z různých oborů uvedli, že hlavními zdroji informací o penězích a financích jsou nejčastěji rodina, internet a sociální síť. Školu jako hlavní zdroj uvedlo pouze 30 % žáků (Česká školní inspekce, 2023).

Doporučení

Na základě zjištění vyplývajících z provedených testů je potřeba provést několik změn, které povedou k efektivnějšímu vzdělávání finanční gramotnosti na základních a středních školách v České republice.

Vzhledem ke skutečnosti, že žáci s nižším socioekonomickým statusem vykazují nižší úroveň finanční gramotnosti, je potřeba, aby se školy více zaměřily na tyto žáky, kteří obvykle studují nematuritní obory středních odborných škol.

Je důležité, aby hlavním zdrojem informací o financích a penězích byla škola. To, že žáci častěji čerpají informace z internetu a sociálních sítí, může mít negativní důsledky na jejich chování a postoje týkající se financí. Na internetu a sociálních sítích se mohou objevovat neověřené a zavádějící informace, což ale žáci nemusí poznat. Je tedy nutné, aby žáci a studenti dostávali ověřené informace, a to především od škol.

Je žádoucí, aby byli studenti seznámeni s praktickými příklady, aby měli reálnou představu o finančním trhu a uměli se na něm orientovat. Je důležité, aby byli seznámeni i s riziky a aby jim byly vysvětleny dopady lehkovážného a nezodpovědného přístupu

k nakládání s finančními prostředky. Školy by měly využít spolupráce s externími lektory a finančními institucemi, které mohou žákům předat cenné příklady a rady z praxe.

Se zkvalitněním finančního vzdělávání souvisí také zajištění lepší metodické podpory pro učitele. Ti často požadují více prostoru pro finanční vzdělávání, který ovšem není lehké zajistit. Proto by se školy měly více soustředit na zavedení metodické podpory, která bude obsahovat kreativní nápady, metody a postupy na výuku finanční gramotnosti, ale zároveň i ilustrativní příklady z praxe.

Je také potřeba, aby se zvýšila kvalifikovanost pedagogů. Jen tak bude zajištěno, že žákům budou hodnotné a autentické informace předávány efektivně, srozumitelně a zároveň i zajímavě (Česká školní inspekce, 2023).

3 Hospodaření s financemi

Schopnost správně hospodařit s penězi je klíčová dovednost k zajištění svých základních potřeb, dosažení finančních cílů, tvorbě rezerv nebo investování. Člověk, který umí hospodařit s penězi, je zároveň schopný zabránit vzniku dluhů, které by negativně ovlivnily jeho život.

3.1 Produkty na finančním trhu

K efektivnímu hospodaření s finančními prostředky je potřeba dobře znát produkty na finančním trhu. V dnešní době je tento trh široký a funguje na něm několik finančních společností, které nabízejí velké množství finančních produktů. Z toho důvodu je důležité, aby se lidé naučili na finančním trhu orientovat a znali alespoň základní finanční pojmy, produkty a služby.

3.1.1 Bankovní účty a platební karty

Na finančním trhu se vyskytuje několik forem peněz. První formou jsou hotovostní peníze – mince a bankovky. Další formou jsou depozita, tedy vklady na účtech v bankách. Poslední formou jsou cenné papíry jako šeky, směnky, ale třeba i poukázky. Dnes jsou na trhu především bezhotovostní peníze. Ty existují v ekonomice, ale neexistují reálně v podobě mincí či bankovek. Jde zejména o peníze, které si jedinec uloží do banky (Petýrková & Chmelařová, 2011).

Bankovní účty

Bankovníctví a banky mají dlouhou historii, která sahá až do starověku, kdy majetní obyvatelé chtěli někam uložit své úspory a za nejideálnější místo považovali chrámy. Z těchto uložených peněz začali později kněží ve starověkém Babylonu poskytovat půjčky. Další rozmach bankovníctví nastal s průmyslovou revolucí, během níž se výrazně zvýšila potřeba finančních služeb (Petýrková & Chmelařová, 2011).

Dnes neslouží banky jen jako úložiště úspor, ale například také jako poskytovatelé úvěrů. V obou případech hrají důležitou roli úroky. „*Úrok je vyjádřením ceny peněz, tj. peníze navíc získané z investic nebo úspor uložených u banky nebo peníze navíc placené z úvěru.*“ (Petýrková & Chmelařová, 2011, s. 55)

Rozlišuje se několik základních typů bankovních účtů. Nejrozšířenějším vkladovým produktem je **běžný účet**, který slouží převážně k provádění plateb. Peníze, které jsou na něm uloženy, ztrácejí kvůli prakticky nulovému úročení, a naopak často rostoucí inflaci na hodnotě. Na tomto typu účtu by se proto měly držet pouze peníze, které jsou potřeba k běžným transakcím. K běžnému účtu se váže řada dalších služeb jako například debetní platební karta nebo internetové bankovníctví.

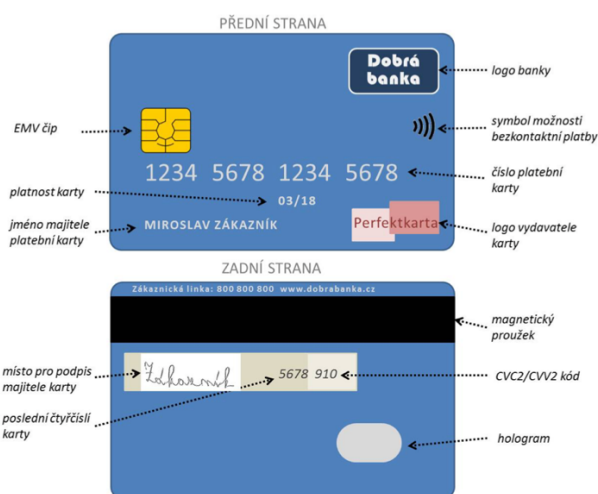
Obvykle vyšší úročení než u běžného účtu bývá u **spořicího účtu**. Ten je kombinací běžného účtu a termínovaného vkladu. K tomuto typu účtu nejsou většinou vázány žádné platební karty. Dále se rozlišují **termínované vklady s výpovědní lhůtou a bez výpovědní lhůty**. Výpovědní lhůta je období mezi podáním žádosti o výběr vkladu a výběrem samotným. Vložené peníze nelze zpravidla vybrat před uplynutím této lhůty bez sankce. Banka s těmito penězi neomezeně disponuje, avšak jen do doby, než je podána výpověď vkladu. Úroky jsou připisovány na základě délky výpovědní lhůty. Naopak u termínovaného vkladu bez výpovědní lhůty banka předem ví, jak dlouho bude moci s penězi disponovat, protože jde o vklad na předem určenou dobu. Termín vkladu je časové období mezi vložením peněz a možností jejich výběru. Vložené peníze jsou úročeny vyšším úrokem. Posledním typem je **revolvingový termínovaný vklad**. Pokud vkladatel peníze po uplynutí termínu nevybere, vklad je automaticky obnoven a začne plynout nový termín (MFČR, 2017b).

Platební karty

Bezhotovostní platby se uskutečňují odepisováním a připisováním peněz na účet. Tento přesun peněz z jednoho účtu na druhý se nazývá bankovní převod a existuje několik druhů těchto převodů. První druh je **příkaz k platbě (úhradě)**, což je jednorázový převod, který se uskuteční pouze příležitostně a to tehdy, kdy ho majitel zadá. Dalším druhem bankovního převodu je **trvalý příkaz k úhradě**. Ten jedinec využívá, pokud potřebuje uhradit stejnou částku v pravidelných intervalech. Příkladem může být například platba nájemného. Třetím druhem je takzvaná **inkasní forma placení**, která se využívá v případech, kdy je potřeba pravidelně platit určitou službu, ale výše částky za tuto službu se může měnit. Majitel nastaví určitý limit, do kterého může daná instituce (například telefonní společnost) měsíčně strhávat příslušnou částku (Petýrková & Chmelařová, 2011).

Pro bezhotovostní i hotovostní operace se využívá platební karta. Jde o plastovou kartu, která je opatřena identifikačními údaji majitele a na zadní straně se nachází magnetický proužek, který obsahuje údaje o instituci či bance, která kartu vydala. Platební karty vznikly na konci 19. století v USA a používaly se k převodu větších částek peněz. Postupně se zdokonalovaly a v dnešní době existuje celá řada typů karet (Petýrková & Chmelařová, 2011).

Obrázek 2: Platební karta

Zdroj: (MFČR, 2016)

Platební karty se rozdělují podle dvou hlavních kritérií – dle způsobu využití a dle způsobu zúčtování (MFČR, 2016).

Podle způsobu využití se dělí na elektronické a embosované karty. **Elektronické platební karty** jsou v České republice nejrozšířenějším typem karet. Používají se pro nejběžnější transakce, například pro výběry z bankomatů a platby u obchodníků, kteří mají elektronický platební terminál. Je možné je použít pouze u transakcí, které jsou ověřeny online. **Embosované platební karty** je naopak možné použít i u obchodníků, kteří nemají elektronický platební terminál, což je běžné v některých méně rozvinutých zemích nebo na odlehlých místech (Petýrková & Chmelařová, 2011). Na embosovaných kartách jsou veškeré údaje na kartě vyraženy. Jsou také o něco dražší a je lehčí je zneužít. Proto se za vydání embosované karty platí větší poplatek a banka si jejich budoucí majitele více ověřuje (MFČR, 2016).

Dle způsobu zúčtování se platební karty dělí na debetní a kreditní. Tyto karty jsou občas lidově nazývány „kreditky“. Toto označení ovšem není věcně správné. (Brabec a kol.,

2016). „*Statistiky říkají, že víc jak polovina Čechů nezná základní rozdíly mezi kreditní kartou a debetní kartou.*“ (Kalátová, 2021, s. 215) **Debetní karty** jsou spojeny s běžným účtem. Zpravidla před každou transakcí je nejprve zkontrolován zůstatek na účtu. Pokud je na účtu nedostatek financí, nelze transakci provést bez předchozího souhlasu banky. Při použití debetní karty jsou čerpány peníze uložené na běžném účtu. Tyto karty slouží také k vybírání hotovosti z bankomatů. **Kreditní karty** představují nákup na úvěr, což znamená, že majitel karty může platit za nákup zboží či služby hned, ale peníze vrátí bance až později, a to v domluveném termínu. Kreditní karta se váže na úvěrový účet, u kterého je stanoven limit čerpání, který by neměl být překročen. Úvěr je potřeba platit včas, respektive v bezúročném období, aby klient nemusel platit zbytečně vysoké úroky (Petýrková & Chmelařová, 2011). Termín splatnosti, úroková sazba a další podmínky týkající se kreditní karty jsou stanoveny ve smlouvě, kterou je nutno uzavřít. Je potřeba, aby si každý klient smlouvu před jejím podepsáním pečlivě přečetl a vyhnul se tak potížím (MFČR, 2016). V České republice bylo podle statistiky Sdružení pro bankovní karty za rok 2019 vydáno 10,4 milionu debetních karet a pouze 2,1 milionu karet kreditních (Kalátová, 2021).

3.1.2 Půjčky a úvěry

Půjčit si v dnešní době peníze není žádný problém. Neuvážená půjčka ovšem může vést k finančním problémům. Proto je důležité principu půjček a úvěrů rozumět a umět si vše dobře propočítat (Kalátová, 2021).

Půjčka funguje na principu, kdy věřitel přenechá peníze dlužníkovi, který se zavazuje vrátit je po uplynutí předem dohodnuté doby. Věřitel však po jejím uplynutí nepožaduje jen vrácení zapůjčené částky (jistiny), ale za tuto půjčku vyžaduje také určitou odměnu, a to v podobě úroku. Úroková sazba je tedy procento z jistiny, o které se dlužná částka navyšuje. Na tu je důležité dát si obzvlášť pozor – někde se totiž uvádí měsíční (p.m. – per mensem), ale dlužníci se mylně domnívají, že se jedná o roční úrokovou sazbu (p.a. – per annum). Dlužník si také musí zjistit, zda bude dluh umořovat pravidelně, nebo zda v prvních měsících bude výrazněji splácet úrok za celé úvěrové období a jistinu až v posledních měsících. Parametr, který je potřeba sledovat se nazývá RPSN – roční procentuální sazba nákladů. RPSN zahrnuje úrokovou sazbu i všechny poplatky spojené s úvěrem, jako například poplatky za založení smlouvy, vedení účtu a případné ceny pojistného u pojištění úvěru. Podmínky pro přidělení úvěru se liší podle poskytovatelů.

Bankovní instituce si prověřují kredibilitu klienta – formou dokládání potvrzení příjmu nebo výpisu z účtu, ale také kontrolou registru dlužníků. Pokud si věřitel kredibilitu dlužníka neprověří, podstupuje tím riziko nesplacení dluhu. V situacích, kdy dojde k tomu, že dlužník není schopen jistinu splatit navrhují společnosti, aby si dlužník našel ručitele. Ten zajistí zbývající část potřebné výše ke schválení úvěru (Kalátová, 2021).

Finanční trh nabízí širokou škálu půjček a úvěrů, které se dají třídit podle mnoha kategorií.

Dle délky trvání

Podle délky trvání se úvěry dělí na krátkodobé, které mají splatnost do 1 roku. Dále na střednědobé, které mají splatnost 1-5 let a dlouhodobé se splatností delší než 5 let (MFČR, 2019).

Dle osoby věřitele

Dle osoby věřitele se dělí půjčky a úvěry na bankovní a nebankovní. U bankovních úvěrů je věřitelem banka nebo družstevní záložna (MFČR, 2019).

Dle osoby dlužníka

Podle osoby dlužníka se dělí úvěry na spotřebitelské a úvěry, které nejsou poskytnuté spotřebitelům. Spotřebitelské úvěry patří k nejoblíbenější formě půjčování peněz. Nabízejí je bankovní i nebankovní společnosti. Spotřebitelský úvěr má velkou výhodu v možnosti odstoupení od smlouvy ve lhůtě do 14 dnů od podepsání smlouvy (Kalátová, 2021). Pokud je dlužníkem spotřebitel, stát mu poskytuje zvláštní ochranu. Naopak podnikateli stát tuto ochranu neposkytuje. Hranice mezi oběma typy úvěrů je velice tenká a toho často zneužívají věřitelé a zprostředkovatelé, kteří se snaží vyhnout ochraně poskytované spotřebitelům (MFČR, 2019).

Dle zajištění

Úvěry je možné dělit na nezajištěné a zajištěné. Úvěry mohou být zajištěné například ručením, zástavním právem k nemovitosti či jiné věci, zajišťovacím převodem práva nebo dohodou o srážkách ze mzdy, případně jiných příjmů (MFČR, 2019).

Dle účelu použití úvěru

Posledním dělením úvěrů a půjček je dělení dle účelu použití úvěru. Úvěr může být použit na spotřebu, na bydlení a na jiné účely. Mezi úvěry na spotřebu se řadí Americká

hypotéka, což je klasický hypoteční úvěr – neúčelový. Tento úvěr je zajištěný zástavním právem k nemovitosti a řídí se zákonem o spotřebitelském úvěru. Americká hypotéka má o něco vyšší úrokovou sazbu, než má účelový hypoteční úvěr, ale zároveň je výhodnější než běžný spotřebitelský úvěr (MFČR, 2019).

Úvěry na bydlení lze rozdělit na hypoteční úvěry, úvěry ze stavebního spoření a úvěry účelově určené k pořízení, zachování, údržbě a výstavbě bydlení. „*Hypotéka je dlouhodobý účelový úvěr, který musí být zajištěn zástavním právem k nemovitost (například pozemkem, stavbou – ať už rozestavenou nebo zkolaudovanou, bytem aj.)*“ (Kalátová, 2021, s. 220). Zástavní právo je vždy zapsáno v katastru nemovitostí, a to do splacení dluhu. Pokud by došlo k tomu, že se dlužník dostane do prodlení, věřitel může zastavenou nemovitost prodat v dražbě a z výtěžku si vzít to, co mu dlužník dluží a přebytek mu po zaplacení dluhu vrátit. Hypotéku využívají klienti, kteří potřebují vyšší finanční částky. Doba splácení se většinou pohybuje mezi 5 až 40 lety (Kalátová, 2021).

3.1.3 Investice a zhodnocení financí

„*Investování se definuje jako vzdání se známé současné hodnoty finančních prostředků, abychom v budoucnu získali neznámou hodnotu prostředků. Přitom předpokládáme, že budoucí hodnota bude vyšší.*“ (Srový & Tyl, 2021, s. 53). Investování se netýká pouze peněz. Lidé mohou investovat do vzdělání nebo třeba do jejich zdraví. Studenti studují s vidinou vyšší společenské prestiže a vyššího budoucího příjmu. Vzdávají se tak možnosti vydělávat si peníze rovnou. To je právě princip investice – něčeho, co by lidé mohli mít hned se vzdají s vidinou, že za to v budoucnu získají více (MFČR, 2015).

Ve finanční sféře je investování složitý proces a je za potřebí být opatrný a zjistit si všechny potřebné informace. Mezi základní investiční nástroje patří:

- Investiční cenné papíry
- Cenné papíry kolektivního investování v investičních a podílových fondech
- Nástroje peněžního trhu
- Futures, swapy, forwardy

Běžný klient se nejčastěji setkává s akciemi, dluhopisy a podílovými listy (Kalátová, 2021). Podle Ministerstva financí ČR (2015) jsou **akcie** cenné papíry, které zaručují právo jejich vlastníka, tedy akcionáře, podílet se na řízení akciové společnosti a jejím zisku. Majitel akcie se stává spoluvlastníkem společnosti. Tržní cena akcie je ovlivněna

kapitálovým trhem, který odhaduje budoucí cenu dividendy k výplatě, ale také je ovlivněna tržním rizikem. Čím je společnost stabilnější a má vyšší zisky, tím je i vyšší potenciál ceny dividendy (Kalátová, 2021). Dříve byly akcie zejména v listinné podobě, dnes probíhá obchodování elektronicky (Scholleová & Švecová, 2023).

Dluhopis, ve starší terminologii obligace, je cenný papír, s kterým se pojí právo na vyplacení zisků (MFČR, 2015). Kalátová (2021, s. 139) definuje dluhopis jako „*cenný papír, který vyjadřuje dlužnický závazek vůči vlastníkovi neboli investorovi zaplatit v dohodnutém termínu dlužnou částku.*“

Když investoři investují do podílových fondů, nakupují svými vklady podílové listy. Dle zákona o investičních společnostech a fondech je **podílový list** „*cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, který představuje podíl podílníka na podílovém fondu a se kterým jsou spojena práva podílníka plynoucí z tohoto zákona nebo ze statutu podílového fondu.*“ (zákon 240/2013 Sb.). Vlastnictvím podílových listů získává investor práva na spolupodílení na zisku vytvořeném podílovým fondem. Podílový fond je zakládán a následně obhospodařován investiční společností, která musí mít licenci ČNB (Brabec a kol., 2016).

Úspěšné investování do cenných papírů vyžaduje značné odborné znalosti a také pravidelné sledování kapitálových a finančních trhů, což je časově velmi náročné (Brabec a kol., 2016). Každý, kdo chce investovat, by se měl seznámit se základními investičními riziky. Jedním z rizik je tržní riziko, které zahrnuje různé ekonomické, politické a jiné faktory. Systematické riziko, které patří pod tržní riziko, je ovlivňováno celkovým ekonomickým vývojem a většinou je nepředvídatelné. Dalším rizikem je finanční riziko. Jsou to nebezpečí, která apelují na finanční zdraví společnosti, čímž hrozí hospodářský úpadek jak podniku, tak bank či fondů. Investování také výrazně ovlivňuje inflace. Dle ČNB (2019) je inflace obvykle chápána jako „*opakovaný růst většiny cen v dané ekonomice.*“ Úrokové riziko je kolísání ceny cenných papírů v důsledku změn úrokových sazeb vyhlášených národními bankami. Toto riziko je nejvíce spojeno s investicemi do dluhopisů (Kalátová, 2021).

3.2 Finanční řízení

Každý jednotlivec, firma či organizace, kteří chtějí se svými finančními prostředky správně hospodařit by měli umět své finance plánovat, vybrat správnou finanční strategii,

kteřou se budou řídit, pravidelně analyzovat a hodnotit aktuální finanční situaci a také znát finanční rizika, která se mohou vyskytnout. Cílem finančního řízení je dosáhnout optimálního využití finančních zdrojů k dosažení stanovených cílů.

3.2.1 Finanční plánování

Finanční plánování je proces, který zahrnuje stanovení finančních cílů, vypracování strategie a také pravidelnou kontrolu a aktualizaci plánu. Před tím, než se plán sestavuje je potřeba provést několik kroků (Petýrková & Chmelařová, 2011).

Nejprve je potřeba sestavit rozpočet a zjistit svou finanční situaci. Rozpočet tvoří dvě základní roviny – příjmy a výdaje. Takový přehled je dobré si vytvářet v každém věku, ať už jde o studenty, kteří si vydělávají z brigády, o rodiny anebo o seniory, kteří pobírají důchod. Po vypracování rozpočtu za určitou časovou dobu (nejčastěji měsíc) vyjde buď přebytek, to znamená, že jsou příjmy vyšší než výdaje a vznikne prostor pro tvorbu rezervy, nebo schodek (deficit), kdy jsou výdaje vyšší než příjmy. Při vytváření rozpočtu je podstatná pravidelnost a pečlivost. Druhý krok, který je potřeba před samotnou tvorbou plánu provést, je stanovení cílů. Tyto cíle se u každého jednotlivce liší, většinou se odvíjí od věku. V každém případě by cíle měly být reálné. Třetím krokem je stanovit, jaké finanční prostředky lze pravidelně odkládat. V některých případech je potřeba snížit výdaje, nebo naopak zvýšit příjmy, například díky přivýdělků (Petýrková & Chmelařová, 2011).

Tvorba plánu je již po těchto krocích snazší částí a každý si tento plán může sestavit sám. Nejjednodušším způsobem je vytvoření tabulky, ve které se uvedou nejprve cíle, kterých chce jedinec dosáhnout, dále lhůty, kdy chce těchto cílů dosáhnout a také konkrétní částky potřebné k jejich dosažení. Dalším krokem je stanovení částky, kterou je potřeba na stanovený cíl pravidelně odkládat. Poté už jen zbývá finanční plán dodržovat, což s sebou ovšem často nese potřebu jedince se v určitých oblastech uskromnit (Brabec a kol., 2016).

Obrázek 3: Příklad rodinného finančního plánu

Finanční plán - listopad 2023				
	CÍL	TERMIN	ČÁSTKA	PRAVIDELNĚ ODKLÁDANÁ ČÁSTKA
PLAN A	Dovolená	Červenec 2024	40 000 Kč	5 000 Kč
PLAN B	Auto	Listopad 2025	300 000 Kč	13 000 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Brabec a kol. (2016)

Ke tvorbě komplexnějšího finančního plánu lze využít finančního poradce, který zmapuje všechny současné příjmy, majetek a uzavřená pojištění, stanoví skutečnou potřebu všech pravidelných nákladů na bydlení, stravu a jiné nutné výdaje a také provede inventuru všech půjček a dluhů, které klient má. Poté klient stanoví své cíle, dobu, kdy jich má být dosaženo a také jejich prioritu. Finanční poradce zadá všechny potřebné údaje do počítačového programu, který navrhne finanční plán. Ten je třeba s klientem prokonzultovat, popřípadě pozměnit a nakonec schválit. Plán by měl být pravidelně aktualizován (Brabec a kol., 2016).

3.2.2 Finanční strategie

Při finančním řízení je dobré zvolit určitou finanční strategii či metodu, která pomůže jednotlivci či firmě dosáhnout finančních cílů. Některé strategie lze použít například při tvorbě rozpočtu nebo při investování.

Pravidlo 50/30/20

Pravidlo 50/30/20 většinou používají jednotlivci či rodiny pro stanovení zdravého rozpočtu. Pravidlo říká, že 50 % příjmů by mělo být využito na nezbytné výdaje. Jako nezbytné výdaje se počítají nájem, hypotéka, poplatky za energie, jídlo, nutné oblečení, doprava a podobně. Dalších 20 % příjmů by mělo být odloženo na vytváření finanční rezervy. Zbylých 30 % lze použít na výdaje, kterými si udělají lidé radost. Tyto výdaje lze při spoření na stanovený cíl omezit a místo toho odkládat (Česká spořitelna, 2023).

K tomu, aby lidé toto pravidlo dodržovali může pomoci několik praktických tipů. Na pravidelné platby je dobré nastavit si trvalé příkazy, jejichž splatnost bude nastavena na dobu bezprostředně poté, co na účet přijde výplata. Co nejdříve by mělo být převedeno také 20 % z příjmu na spořicí účet. Peníze na spotřebu by se měly ideálně rozdělit na jednotlivé týdny, aby byly více pod kontrolou. Peníze, které na konci měsíce zbydou, je dobré poslat buď na spořicí účet, nebo odložit na plnění cílů, které si každý jednotlivce stanovil (Česká spořitelna, 2023).

Investiční strategie

K eliminaci investičních rizik slouží tři hlavní pilíře, kterými jsou: alokace, diverzifikace a pravidelnost vkladů. **Alokace** je rozdělení investice do rizikových složek investičních nástrojů finančního trhu. Jde například o hotovost ve smyslu investice v bance, dluhopisy nebo akcie. Váha těchto složek je navrhována dle investičního profilu klienta. Dle

Kalátové (2021, s. 155) „*alokace zodpovídá za více než 90 % konečného zisku a celkového výsledku velikosti investovaného kapitálu*“. Druhým pilířem je rozložení rizika investice neboli **diverzifikace**. Ta probíhá podle typu investice, měny, území a různých ekonomických odvětví. Pokud chce klient vytvořit co nejbezpečnější portfolio, měl by finanční poradce volit produkty tak, aby byly investice co nejvíce rozloženy do různých ekonomických odvětví. Pokud klient investuje jen do jednoho odvětví, hrozí vyšší riziko investice. Třetím pilířem je **pravidelnost vkladů**. Metoda pravidelných investic učí klienty zvládat emoce, ale také disciplíně a návyku hospodařit. Klienti se díky tomu také učí vyjít s nižším příjmem (Kalátová, 2021).

3.2.3 Zabezpečení finančních rizik – pojištění

K zabezpečení finančních rizik slouží různé typy pojištění. MFČR (2014a) charakterizuje pojištění takto: „*Pojištění lze charakterizovat jako přenesení rizika vzniku negativních důsledků nahodilých (tzv. škodných) událostí, které vedou k újmě na majetku, životu či zdraví, z osoby, které je těmto rizikům vystavena (tzv. pojištěného) na osobu specializovanou (tzv. pojistitel – pojišťovna), přičemž tato se za úplatu zavazuje poskytnout pojistné plnění, nastane-li nahodilá v pojistných podmínkách blíže označená událost. V případě vzniku pojistné události oprávněná osoba obdrží pojistné plnění, jehož výše – ve srovnání se spořením či investováním – se neodvíjí od doposud vložených finančních prostředků.*“ Pojištění lze dělit dle formy a druhu. Dle formy se rozlišuje pojištění zákonné a smluvní. Smluvní pojištění dále nabývá buď povinné nebo dobrovolné formy (MFČR, 2014a).

Pojištění je možné dělit i dle druhu. „*Mezi nejdůležitější druhy pojištění pro fyzické osoby patří:*

- *Životní pojištění*
- *Úrazové a nemocenské pojištění*
- *Pojištění majetku*
- *Pojištění odpovědnosti*“ (Brabec a kol., 2016, s. 33)

Životní pojištění

Životní pojištění je pojištěním osob, které kryje riziko dožití či smrti. „*Základním smyslem tohoto pojištění je zajistit, aby se rodina pojištěného nedostala do neřešitelné finanční situace v případě jeho úmrtí.*“ (Brabec a kol., 2016, s. 35). Nárok na pojistné

plnění ovšem vzniká i v případě dožití se předem sjednaného okamžiku. Z tohoto důvodu by měl toto pojištění uzavírat především živitel rodiny. Pojistná částka by měla být volena tak, aby byli pozůstalí zajištěni po smysluplnou dobu (Brabec a kol., 2016). Z ekonomického hlediska se produkty životního pojištění dají rozdělit do základních skupin, kterými jsou: rizikové životní pojištění, kapitálové životní pojištění, investiční životní pojištění a pojištění pro případ dožití (MFČR, 2014b).

Úrazové a nemocenské pojištění

Základem úrazového pojištění je poskytnutí ochrany v případě trvalých následků úrazu, smrti a dalších pojistných událostí vymezených pojistnou smlouvou. Pojištění pro případ nemoci, které provozují soukromé pojišťovny, lze uplatnit jako doplněk povinného všeobecného zdravotního pojištění a povinného sociálního nemocenského pojištění. Týká se případů, kdy dané potřeby nejsou povinným pojištěním kryty vůbec, nebo jsou kryty v nižším rozsahu, než jednotlivec požaduje. Dále se týká osob, které nejsou do povinného pojištění zahrnuty (typicky osoby samostatně výdělečně činné) (MFČR, 2014b).

Pojištění majetku

Toto pojištění je historicky nejstarším typem a zároveň se jedná o nejrozšířenější pojištění v České republice (Brabec a kol., 2016). Zahrnuje krytí rizik, jejichž realizací dochází ke škodám na majetku. K nejvýznamnějším produktům pojištění majetku patří pojištění domácnosti, kdy se objektem pojištění stává soubor zařízení domácnosti sloužící jejím členům, dále pojištění budov a havarijní pojištění, které kryje škody na motorových vozidlech (MFČR, 2014c).

Pojištění odpovědnosti

Pojištění odpovědnosti slouží ke krytí škod, které způsobil pojištěný subjekt svou činností třetí osobě ať už na majetku, na zdraví či na životě. Toto pojištění se vyskytuje v řadě pojistných produktů, které lze dle charakteru odpovědnostních rizik rozdělit do těchto oblastí:

- Odpovědnostní pojištění z provozu vozidel (známé jako tzv. povinné ručení)
- Profesionální odpovědnostní pojištění
- Obecné odpovědnostní pojištění (MFČR, 2014d)

V dnešní době se na pojistném trhu vyskytuje mnoho druhů pojištění a není jednoduché se rozhodnout, které pojištění je to nejvhodnější. Každá pojišťovna nabízí u stejných

druhů pojištění různé podmínky, a tak se stává výběr ještě komplikovanějším. Pojištění představuje dlouhodobý závazek k placení pojistných částek, a tak by měl každý před podepsáním pojistné smlouvy své rozhodnutí dobře zvážit (Brabec a kol., 2016).

4 Dotazníkové šetření

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na analýzu a zhodnocení finanční gramotnosti studentů středních a vysokých škol v České republice. K tomuto účelu byl zvolen kvantitativní výzkum v podobě dotazníkového šetření.

4.1 Metodika dotazníkového šetření

Cílem kvantitativního výzkumu je zodpovědět otázky týkající se množství a frekvence určitých názorů nebo chování v rámci dané populace. Kvantitativní techniky se používají také pro testování hypotéz. Výstupem jsou zpravidla grafy a tabulky. Nejčastěji se používá sběr dat formou dotazování. Dotazník je možné realizovat poměrně snadno, bez nutnosti speciálních nástrojů a technologie. Formy sběru dat se dělí na osobní, telefonické a dotazování po internetu (Tahal, 2022).

Pro realizaci dotazníkového šetření byl vytvořen online formulář pomocí platformy Google Forms. Dotazník sestával ze 4 částí a zahrnoval celkem 41 otázek. Tyto otázky byly formulovány tak, aby na ně respondenti zodpověděli výběrem jedné či více z nabízených možností, případně krátkým textem. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 144 studentů středních a vysokých škol. Anonymní odpovědi byly shromažďovány během března 2024 prostřednictvím sociálních sítí Instagram a Facebook.

První část dotazníku měla za cíl identifikovat jednotlivé respondenty a rozřadit je do jednotlivých kategorií dle pohlaví, věku, typu školy, ročníku, oboru studia a také dle hlavního zdroje příjmu při studiu. Identifikační část sloužila pro následnou analýzu odpovědí na otázky z dalších částí dotazníku. Druhá část dotazníkového šetření obsahovala 7 otázek a byla zaměřena především na zkušenosti respondentů s výukou finanční gramotnosti (FG) na školách. Třetí část dotazníku obsahovala celkem 10 otázek, které se týkaly osobních financí. Tato část měla za cíl zjistit jaké produkty na finančním trhu respondenti využívají, jak přistupují k financím, zda si spoří, tvoří osobní rozpočet a jestli mají zkušenosti s tvorbou finančního plánu. Poslední část dotazníkového šetření se věnovala samotné finanční gramotnosti. Otázky byly zvoleny tak, aby pokryly co nejvíce odvětví finančního trhu a zároveň, aby odpovídaly tomu, co by studenti měli dle Standardu finanční gramotnosti umět ze základních nebo středních škol. Autorka se inspirovala testy finanční gramotnosti, které jsou dostupné na webu Ministerstva financí

(MFČR, n. d.), a testem z webu Peníze.cz, který vyplňovali studenti středních škol v rámci celostátní školní soutěže „Finanční gramotnost“ v roce 2010 (Peníze.cz, 2010). Otázky ve vlastním dotazníkovém šetření se týkaly různých finančních produktů, půjček, investování, spoření a pojištění. V poslední otázce měl respondent vypočítat krátký příklad na složené úročení. Všechny otázky obsahovaly několik variant odpovědí, z nichž byla správná pouze jedna.

4.2 Cíle dotazníkového šetření

Primárním cílem této bakalářské práce bylo identifikovat a následně posoudit a porovnat současnou úroveň finanční gramotnosti studentů středních a vysokých škol s ekonomickým zaměřením a jiným než ekonomickým zaměřením. Dalším záměrem bylo získat informace o zkušenostech respondentů s výukou finanční gramotnosti na školách a s využíváním produktů na finančním trhu. Dílčím cílem bylo navrhnout na základě zjištěných informací konkrétní kroky, které povedou ke zlepšení finanční gramotnosti studentů. Byly stanoveny následující výzkumné otázky:

Obecné výzkumné otázky

- Jaké mají respondenti zkušenosti s výukou finanční gramotnosti na školách?
- Jsou studenti finančně zodpovědní?
- Jaká je úroveň finanční gramotnosti studentů středních a vysokých škol v České republice?

Specifické výzkumné otázky

- Ovlivňuje úroveň finanční gramotnosti stupeň dosaženého vzdělání?
- Liší se úroveň finančních znalostí u studentů ekonomických a ostatních oborů?
- Existuje závislost mezi úrovní finanční gramotnosti a pohlavím?

4.3 Vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření

Cílem této podkapitoly je provést zhodnocení výsledků dotazníkového šetření, především pomocí vytvořených tabulek a grafů. Nejdříve budou vyhodnoceny identifikační otázky, dále otázky týkající se zkušeností respondentů s výukou finanční gramotnosti na školách a také bude analyzována finanční zodpovědnost respondentů. V poslední části této podkapitoly budou interpretovány výsledky jednotlivých otázek testové části dotazníku

za pomoci grafů a následně bude porovnána úroveň finanční gramotnosti studentů dle jednotlivých kritérií.

4.3.1 Profil respondenta

Pohlaví

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 144 studentů, z toho 98 žen a 44 mužů. Dva respondenti zvolili odpověď na otázku pohlaví „jiné“.

Tabulka 1: Pohlaví respondentů

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
Muž	44	30,6
Žena	98	68,1
Jiné	2	1,4
Σ	144	100

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Věk

Respondenti měli na výběr ze tří věkových kategorií. Do věkové kategorie 15-19 let spadá celkem 37,5 % respondentů. Nejvíce se dotazníku zúčastnili studenti ve věku od 20 do 26 let, celkem do této kategorie patří 61,8 % respondentů. Pouze 1 respondent dosahuje vyššího věku než 26 let.

Tabulka 2: Věk respondentů

Věk	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
15–19 let	54	37,5
20–26 let	89	61,8
Více než 26 let	1	0,7
Σ	144	100

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Vzdělání

Jak již bylo zmíněno, dotazníkové šetření bylo zaměřeno na studenty středních a vysokých škol. Pro účely analýzy bylo nezbytné rozlišit studium s ekonomickým zaměřením a studium s jinou než ekonomickou orientací. Z celkového počtu respondentů studuje školu s ekonomickým zaměřením 22,2 % respondentů a jiný obor studuje celkem

77,8 % respondentů. Konkrétní rozčlenění dle sledovaných kategorií je prezentováno v následující tabulce.

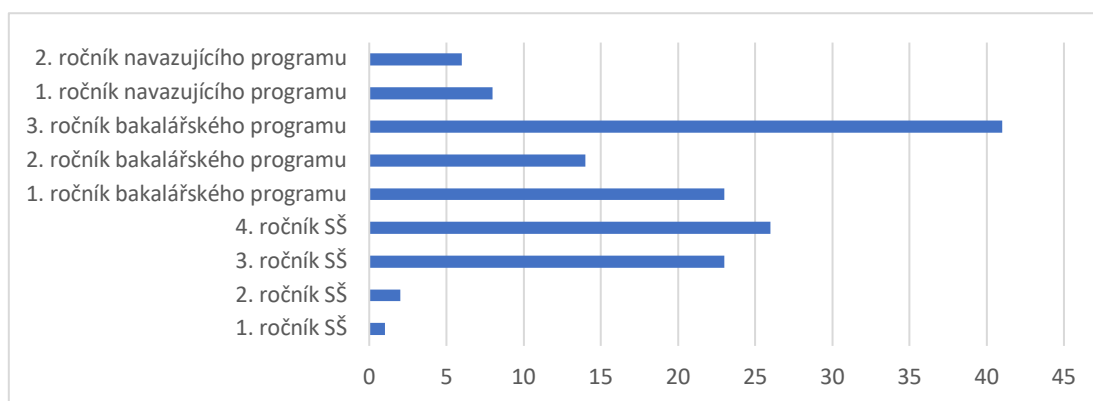
Tabulka 3: Současné studium a zaměření respondentů

Studium	Absolutní četnost	Relativní četnost (v %)
SŠ s ekonomickým zaměřením	10	6,9
SŠ s jiným zaměřením	42	29,2
VŠ s ekonomickým zaměřením	22	15,3
VŠ s jiným zaměřením	70	48,6
Σ	144	100

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

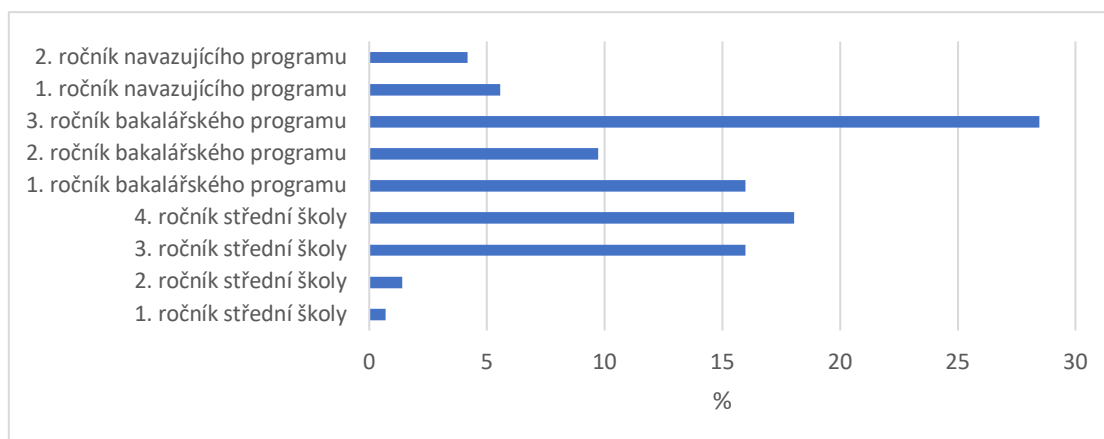
Pro detailnější analýzu dat bylo dále provedeno rozdělení studentů dle ročníku studia. Studenti, kteří studují tzv. dlouhý magisterský program (pětileté/šestileté obory, např. studium práv či medicíny) byli v případě, že studují 1. až 3. ročník započítáni mezi studenty bakalářského programu a v případě, že studují 4. až 6. ročník byli naopak započítáni mezi studenty navazujícího programu. V rámci dotazníkového šetření studuje třetí ročník magisterského programu jeden respondent, který byl započítán mezi studenty třetího ročníku bakalářského programu. V pátém ročníku magisterského studia jsou celkem 2 respondenti, kteří byli započítáni mezi studenty druhého ročníku navazujícího programu. Pro účely analýzy dotazníkového šetření je po úpravách mezi studenty bakalářského programu započítáno celkem 78 respondentů, celkem 14 je započteno mezi studenty navazujícího programu. V obrázcích níže lze pozorovat detailnější zastoupení respondentů v jednotlivých ročnících studia.

Obrázek 4: Ročník studia respondentů (absolutní četnost)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Obrázek 5: Ročník studia respondentů (relativní četnost v %)

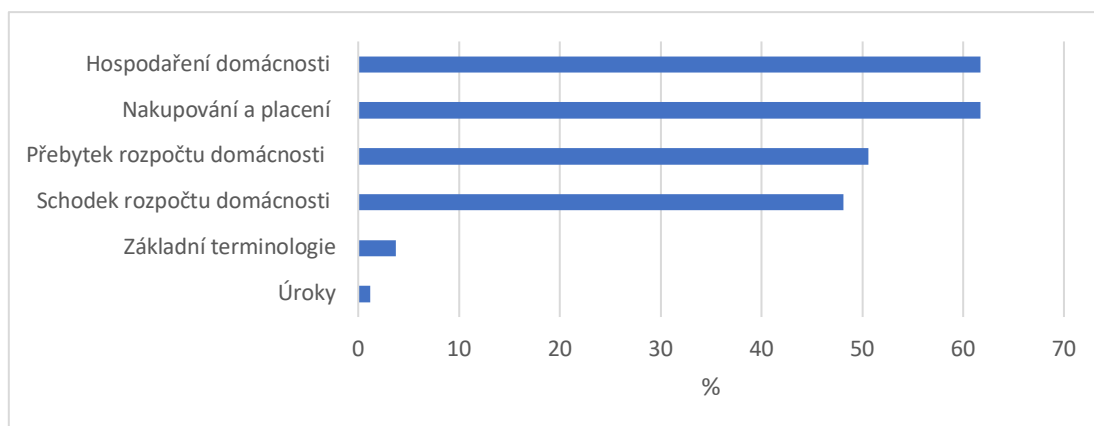

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

4.3.2 Zkušenosti respondentů s výukou finanční gramotnosti

Jak již bylo zmíněno v teoretické části této práce, výuka finanční gramotnosti se v roce 2009 stala součástí školních osnov pro základní školy a o čtyři roky později pro střední školy (MFČR, 2010). Nicméně není přesně specifikováno, jakým způsobem má výuka probíhat, a tak se zkušenosti studentů s výukou finanční gramotnosti často liší. Pomocí uskutečněného dotazníkového šetření bylo zjištěno, že se téměř polovina respondentů (45,1 %) s výukou finanční gramotnosti ve škole vůbec nesešla. Celkem 41 % respondentů bylo s financemi a s jejich zacházením seznámeno v rámci jiného předmětu, například matematiky. Samostatný předmět finanční gramotnosti mělo na školách 13,9 % dotazovaných. Ti respondenti, kteří s výukou finanční gramotnosti mají zkušenosti uvedli, že se s ní nejčastěji (82,7 %) setkali na střední škole, 32,1 % na základní škole a na vysoké škole se s ní setkalo 17,3 % respondentů, z nichž přesně polovina studuje ekonomickou fakultu a druhá polovina vysokou školu s jiným zaměřením. Standardy finanční gramotnosti vymezují čtyři hlavní tematické oblasti, které by měly být na školách vyučovány (MFČR, 2017a). Následující obrázek zobrazuje, která z témat byla na školách respondentů nejvíce probírána. Na tuto otázku odpovědělo celkem 81 respondentů, z nichž se nejvíce setkalo s tématy Hospodaření domácností a Nakupování a placení.

Obrázek 6: Tematické oblasti výuky

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Pro zpestření výuky mohou školy využít pomoci od odborníků z praxe, kteří na školách pořádají různé přednášky a workshopy. V teoretické části práce bylo představeno několik projektů, které školám s vyučováním pomáhají (viz 2.2.2.). Proto autorku zajímalo, zda byla na škole respondentů někdy pořádána přednáška z oblasti financí od externích pracovníků a odborníků z praxe. Celkem 19,4 % respondentů uvedlo, že se na jejich škole přednáška o financích konala. Nejčastěji se jednalo o společnosti OVB, Partners a Vasebudoucnost.cz.

V rámci testování žáků prvních ročníků středních škol, které provedla Česká školní inspekce ve školním roce 2022/23 bylo zjištěno, že jejich hlavními zdroji získávání informací o penězích a financích jsou především rodina, internet a sociální síť. Školu uvedlo pouze 30 % žáků (Česká školní inspekce, 2023). Vlastním dotazníkovým šetřením byl zjištěn podobný výsledek. Za hlavní zdroj informací v oblasti financí považují respondenti internet (45,1 %), dále rodinu (33,3 %) a škola spolu se sociálními sítěmi je až na třetím místě (jednotlivě 6,3 %). Několik respondentů získává informace především z knih (3,5 %). Jako další zdroje byly uvedeny: televize, kamarádi a praxe v rámci podnikání či zaměstnání (jednotlivě 0,7 %).

Poslední otázkou v rámci části dotazníkového šetření zaměřené na zkušenosti s výukou finanční gramotnosti byl názor respondentů na tuto výuku v České republice. Respondenti měli možnost se o této problematice více rozepsat. Studenti měli většinou stejný názor – finanční vzdělávání v České republice je nedostatečné a dle jejich názoru by měl být na výuku finanční gramotnosti kladen větší důraz. Často se také objevovala odpověď, že by se výuka měla více zaměřovat na praxi, například na to, jak si správně

vybrat finanční produkt, jak hospodařit s penězi, jak investovat, nebo jak vyplnit daňové přiznání. Pouze dva ze 144 respondentů jsou s výukou finanční gramotnosti spokojeni. Respondentka studující vysokou školu uvedla: „Podle mých zkušeností jsem s výukou spokojená. Zejména s některými vyučujícími, kteří se zaměřili hlavně i na praktické záležitosti, se kterými se setkáváme v běžném životě.“ Bohužel tato zkušenost patří dle výsledků dotazníkového šetření k ojedinělým případům a zkušenosti respondentů s výukou finanční gramotnosti na školách jsou spíše negativní.

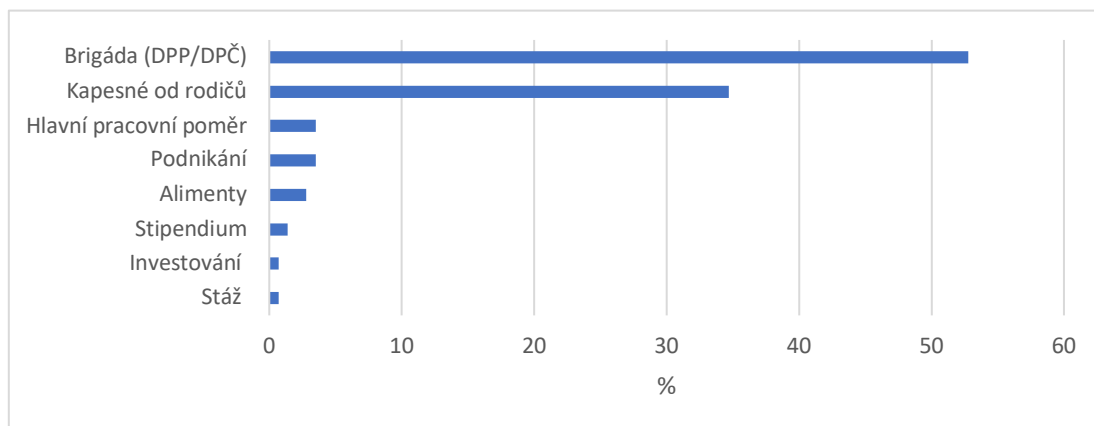
4.3.3 Finanční zodpovědnost respondentů

Část dotazníkového šetření věnovaná finanční zodpovědnosti má za cíl zjistit vztah studentů k financím, jaké produkty na finančním trhu využívají a jaký mají přehled o vlastních finančních prostředcích.

Hlavní zdroj příjmu

Autorku nejprve zajímalo, co je hlavním příjmem studentů. Celkem 51,4 % studentů si vydělává v rámci brigád. Z těchto 74 respondentů studuje 60,8 % na vysoké škole. Druhým nejčastějším příjmem studentů je kapesné od rodičů. Jako hlavní příjem označilo kapesné 34 % studentů, z nichž na vysoké škole studuje 67,3 %. Hlavním pracovním poměrem si vydělává celkem 3,5 % respondentů, 2,8 % respondentů se živí podnikáním a pro 1,4 % studentů je hlavním zdrojem příjmu stipendium od školy. Další zdroje příjmu jsou uvedeny na obrázku níže.

Obrázek 7: Hlavní zdroj příjmu

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Finanční produkty

V další otázce měli respondenti vybrat finanční produkty, které využívají. Celkem 92,4 % respondentů využívá běžný účet, z nichž 74,4 % využívá debetní kartu. Z toho vyplývá, že někteří respondenti mají buď běžný účet, ke kterému nevyužívají platební kartu, nebo mohlo dojít k chybě a respondenti nevybrali možnost debetní karty i přesto, že ji využívají. Kreditní kartu využívá 22,9 % zúčastněných. Dalším produktem, který měli studenti na výběr byl spotřebitelský úvěr, který využívá 3,5 % respondentů. Hypoteční úvěr a investiční produkty využívají 2,1 % respondentů.

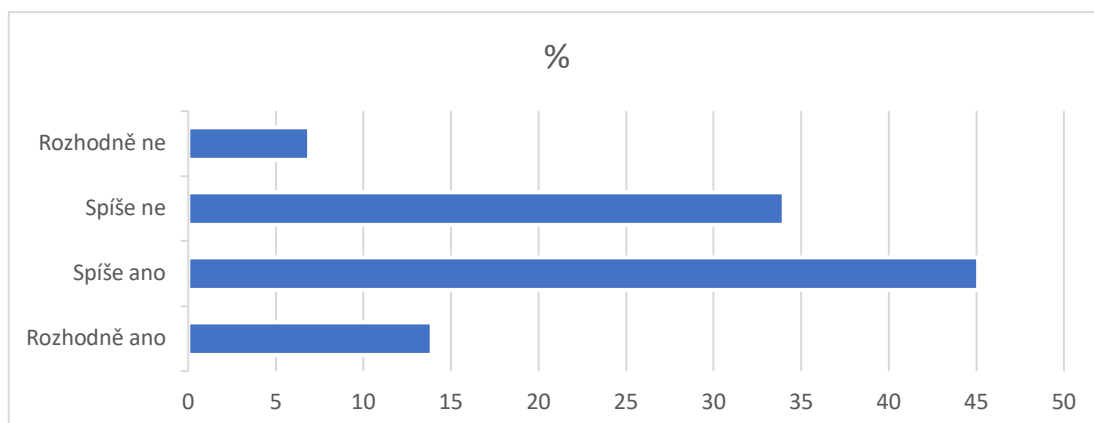
Vzhledem k tomu, že se v posledních několika letech řeší přechod pouze k bezhotovostnímu placení, zajímalo autorku, jakým způsobem nejčastěji respondenti platí. Hotově platí pouze 7,6 % respondentů. Nejčastěji (76,4 %) respondenti platí kartou v mobilním telefonu. Fyzickou kartu využívá k placení 13,9 % studentů a kartu v chytrých hodinkách využívají pouze 2,1 % respondentů.

Plánování a rozpočet

V této části dotazníku odpovídali studenti na otázky týkající se přehledu o vlastních financích, plánování a sestavování rozpočtu. Celkem 61,1 % respondentů uvedlo, že má rozhodně přehled o aktuálním zůstatku na účtech či o uložených penězích v hotovosti. Spíše přehled o svém aktuálním zůstatku na účtech či v hotovosti má 36,1 % respondentů. Celkem 1,4 % tento přehled spíše nemá a 1,4 % respondentů tento přehled nemá určitě.

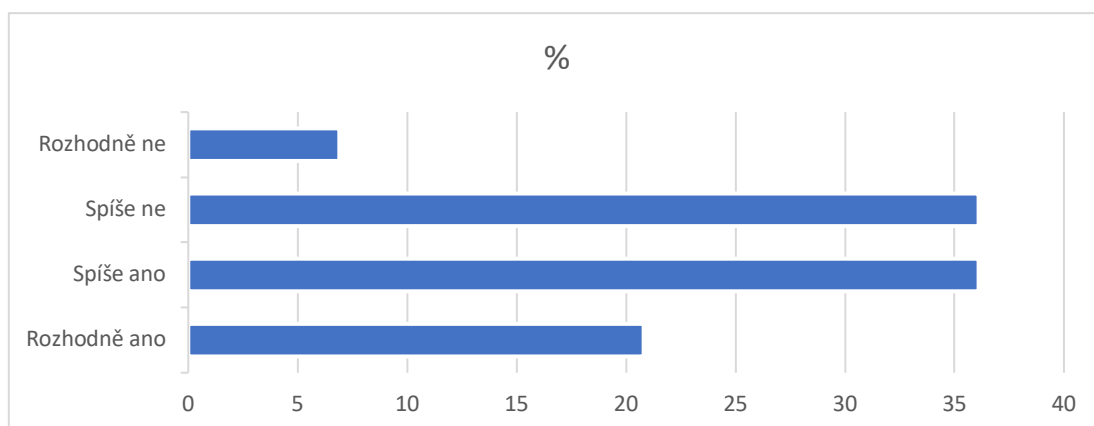
Své finance si pravidelně plánuje celkem 59,1 % vybraných studentů. Z toho vyplývá, že 40,9 % respondentů si své finance neplánuje. Podobný výsledek měla i otázka týkající se sestavování rozpočtu. Ten si sestavuje celkem 56,9 % respondentů. Z 66 respondentů, kteří odpověděli na otázku týkající se frekvence sestavování rozpočtu, odpovědělo celkem 59 %, že si sestavuje rozpočet jednou měsíčně. Jednou za dva týdny sestavuje svůj rozpočet 12,1 % respondentů. Každý týden si sestavuje rozpočet 10,6 % respondentů. Ostatní (18,3 %) rozpočet sestavují v nepravidelných intervalech.

Obrázek 8: Finanční plánování

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Obrázek 9: Sestavování rozpočtu

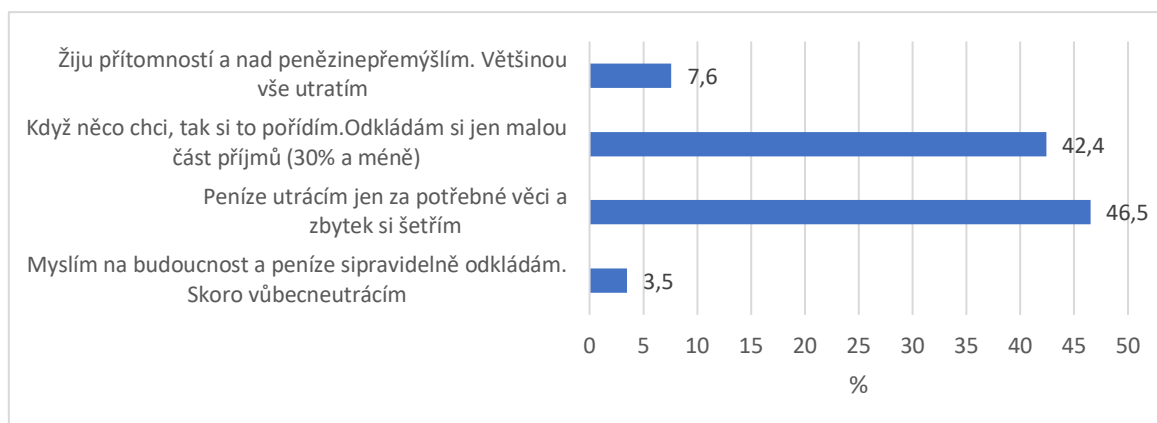

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Vztah k penězům

Studenti měli dále vybrat jeden ze čtyř výroků týkající se jejich vztahu k penězům. Nejvíce studentů (46,5 %) vybralo tvrzení, že utrácí peníze jen za potřebné věci a zbytek peněz si šetří. Jen malou část příjmů si dle výsledků odkládá 42,4 % respondentů. Celkem 7,6 % respondentů vybralo tvrzení, že nad budoucností nepřemýšlí a většinou utratí všechny své peníze. Naopak 3,5 % respondentů přistupuje k penězům zodpovědně, přemýšlí nad budoucností a snaží se většinu svých finančních prostředků uložit.

Obrázek 10: Vztah respondentů k penězům

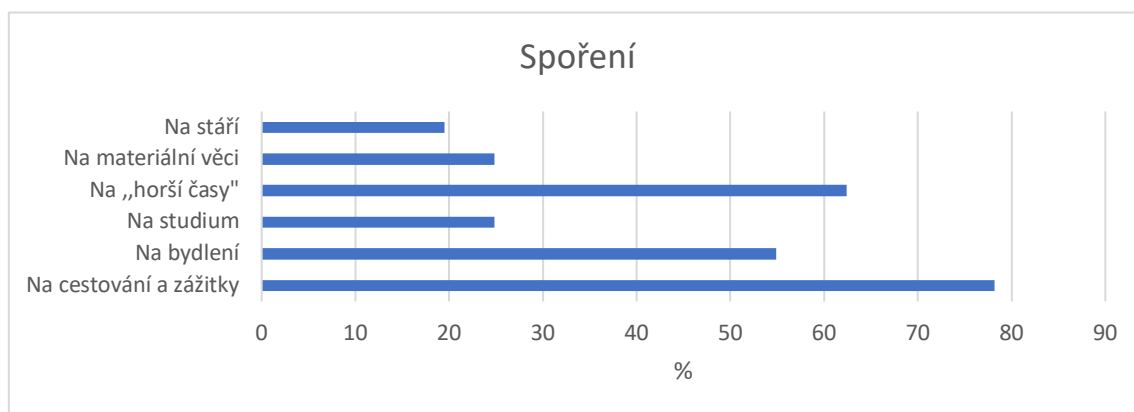
Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Spoření

Poslední otázky z části zaměřené na osobní finance se týkaly spoření. Nejčastěji (64,6 %) využívají studenti ke spoření spořicí účet. Další častou využívanou formou spoření je investování (37,5 %), odkládání peněz v hotovosti (36,1 %), stavební spoření (27,1 %), penzijní spoření (13,9 %) a kryptoměny (11,8 %). Termínovaný vklad využívá 6,9 % a komodity 6,3 % zúčastněných. Celkem 6,9 % respondentů žádné peníze neodkládá a nespoří.

Autorku zajímalo, s jakým cílem studenti nejčastěji spoří. Respondenti měli možnost vybrat více možností. Nejvíce (78,2 %) respondentů spoří na cestování a zážitky. Na nečekané náklady a tzv. „horší časy“ odkládá peníze 62,4 % respondentů. Na bydlení spoří 54,9 %, na studium a materiální věci si šetří 24,8 % a na stáří 19,5 % respondentů.

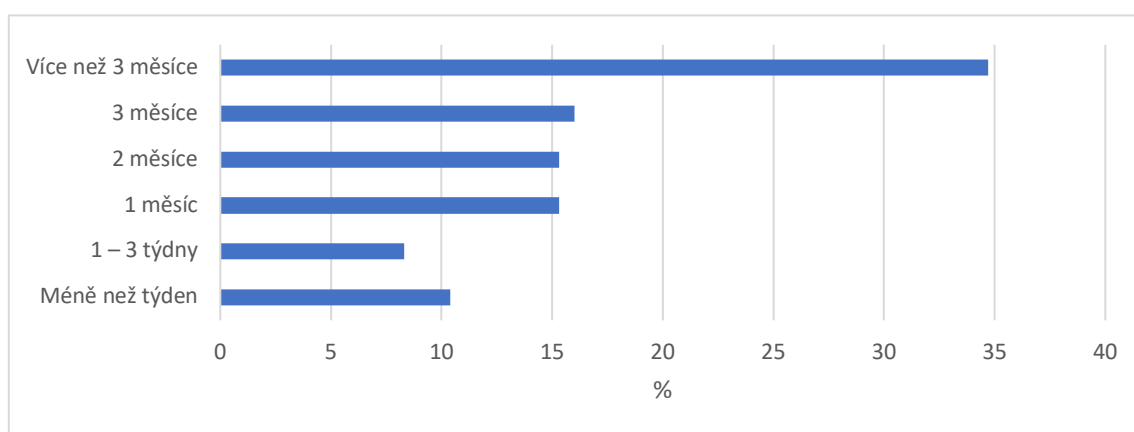
Obrázek 11: Cíle spoření

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Poslední otázka této části dotazníkového šetření měla za cíl zjistit jak velkou rezervu na svých účtech či v obálkách respondenti mají. Více než tři měsíce by se svou rezervou zvládlo pokrývat vlastní náklady 34,7 % respondentů, z nichž 70 % studuje na vysoké škole. Méně, než týden by bylo schopno pokrýt své náklady 10,4 % respondentů, z nichž 66,7 % studuje na vysoké škole nejčastěji s jiným než ekonomickým zaměřením. Ostatní možnosti lze pozorovat v následujícím obrázku.

Obrázek 12: Velikost rezervy

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

4.3.4 Test finanční gramotnosti

Následující podkapitola se věnuje vyhodnocení výsledků testu finanční gramotnosti získané v rámci dotazníkového šetření.

Stanovení stupnice hodnocení

Poslední část dotazníku obsahovala celkem 19 uzavřených otázek, které měly za cíl otestovat finanční znalosti respondentů. Odpovědi byly bodované – za každou správnou odpověď se respondentovi připočítal jeden bod. V případě 15. otázky, která měla více správných odpovědí, byl respondentovi přičten bod pouze pokud vybral všechny správné odpovědi. Na základě zmíněného bodování byla vytvořena stupnice hodnocení finanční gramotnosti, která byla odvozena od stupnice, kterou využilo Ministerstvo financí při měření finanční gramotnosti v roce 2020 (MFČR, 2020b). Za finančně gramotného byl považován ten respondent, který dosáhl minimálně 75 % správných odpovědí.

Tabulka 4: Stupnice hodnocení finanční gramotnosti

Počet získaných bodů	Úroveň finanční gramotnosti
0–5	Velmi nízká FG (pod 25 % správných odpovědí)
6–10	Spíše nízká FG (25–50 % správných odpovědí)
11–15	Spíše vysoká FG (50–75 % správných odpovědí)
16–19	Velmi vysoká FG (nad 75 % správných odpovědí)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Předmětem zkoumání u každé otázky byl poměr správných odpovědí mezi:

- studenty středních a vysokých škol
- studenty bakalářského a magisterského studia
- studenty ekonomického a jiného oboru
- ženami a muži

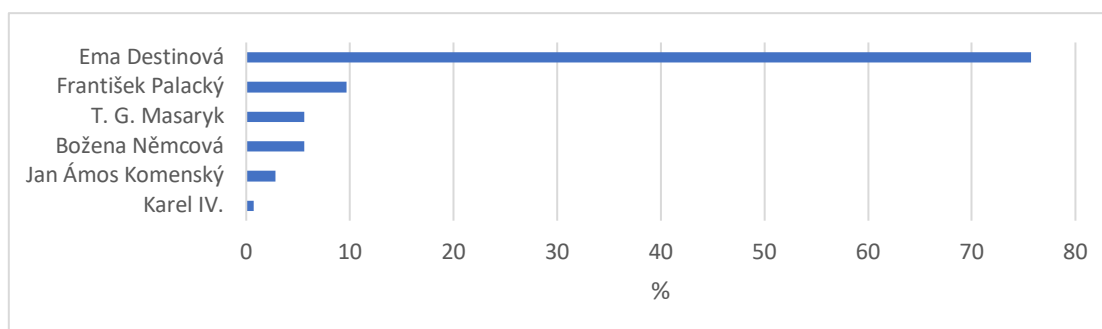
Výsledky jednotlivých otázek testu

V následující části budou vyhodnoceny výsledky jednotlivých otázek testu finanční gramotnosti, které budou prezentovány v grafech.

Otázka č. 1: Která osobnost je vyobrazena na dvoutisícové bankovce?

Dle Standardu finanční gramotnosti by se problematika hotovostních a bezhotovostních forem peněz měla probírat již na prvním stupni základní školy (MFČR, 2017a). Na tuto otázku by tak měli být schopni odpovědět všichni respondenti správně. Výsledky dotazníku nicméně ukázaly, že správnou odpověď zná pouze 75,7 % respondentů. Téměř 10 % studentů se domnívá, že na dvoutisícové bankovce je vyobrazen František Palacký, který je ovšem zpodobněný na jednotisícové bankovce.

Obrázek 13: Osobnost na dvoutisícové bankovce

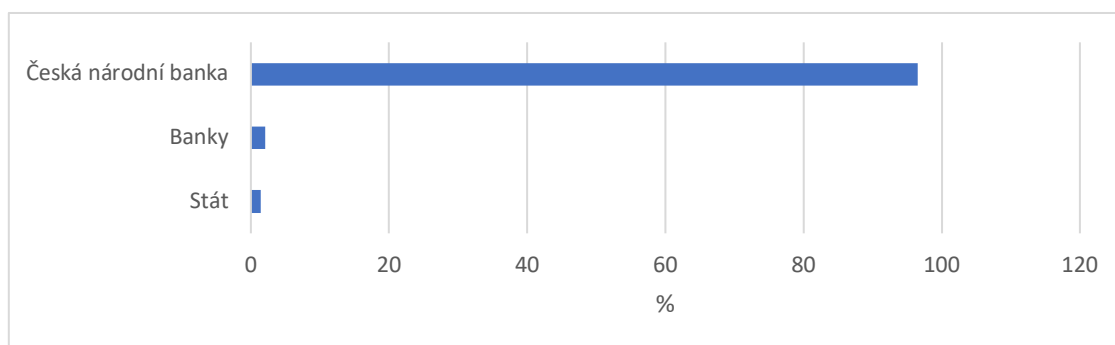

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 2: Kdo má v České republice právo vydávat bankovky a mince?

Správnou odpovědí je Česká národní banka. Tuto odpověď zvolilo správně 96,5 % respondentů, pouze 2,1 % respondentů odpovědělo, že právo emitovat bankovky a mince mají banky a 1,4 % respondentů uvedlo, že má toto právo stát.

Obrázek 14: Emitování bankovek a mincí

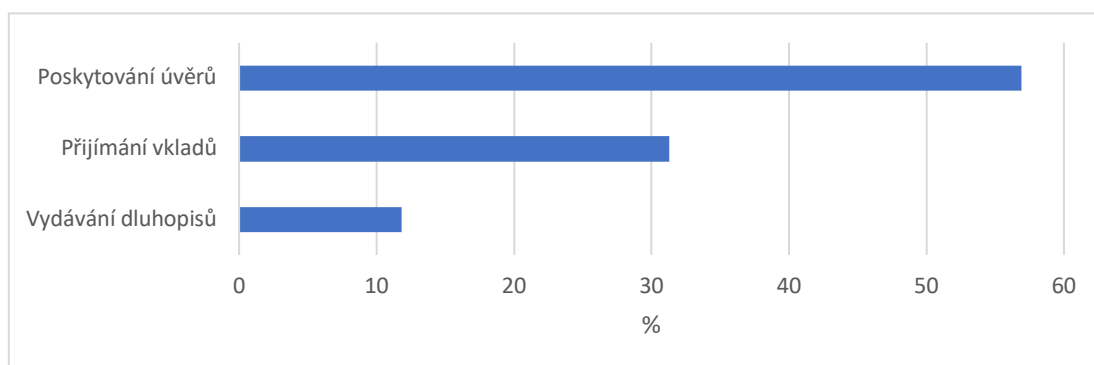

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 3: Co zejména patří mezi aktivní bankovní operace?

Mezi aktivní bankovní operace patří zejména poskytování úvěrů. Správně odpovědělo 56,9 % respondentů. 31,3 % studentů si myslí, že mezi aktivní bankovní operace patří přijímání vkladů a 11,8 % respondentů uvedlo, že mezi tyto operace patří vydávání dluhopisů.

Obrázek 15: Aktivní bankovní operace

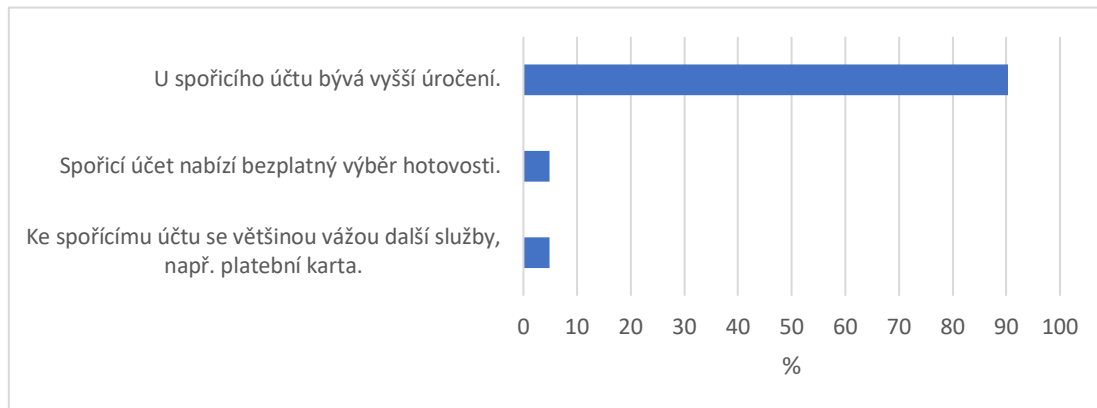
Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 4: Jaká je hlavní výhoda spořicího účtu oproti běžnému účtu?

Správnou odpovědí je, že u spořicího účtu bývá vyšší úročení než u běžného účtu. Takto odpovědělo 90,3 % respondentů. Celkem 4,9 % respondentů uvedlo, že hlavní výhodou spořicího účtu je možnost bezplatného výběru hotovosti a dalších 4,9 % respondentů si

mylně myslí, že hlavní výhodou spořicího účtu je možnost využití dalších služeb, například platební karty.

Obrázek 16: Výhoda spořicího účtu

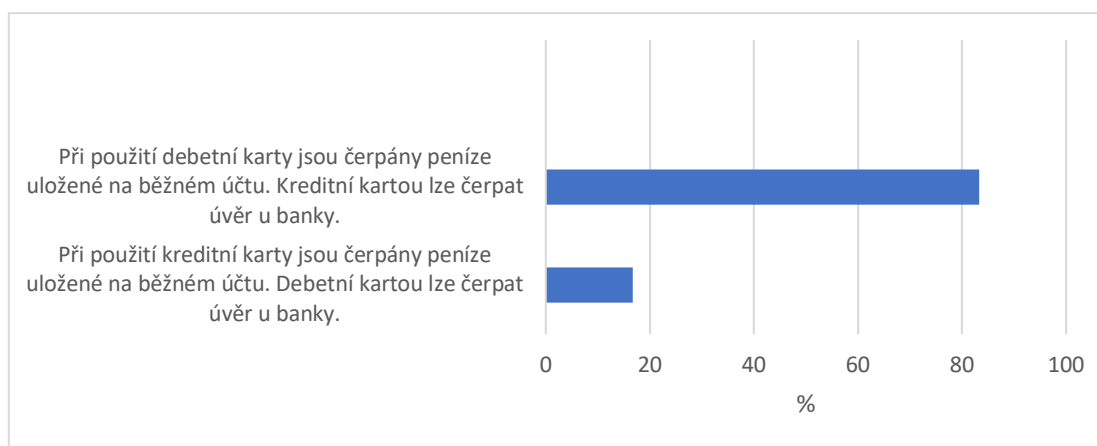

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 5: Jaký je rozdíl mezi kreditní a debetní kartou?

Jak již bylo zmíněno v teoretické části této práce, tato otázka bývá u Čechů velice problémová, a to i z důvodu, že se všem platebním kartám lidově říká „kreditky“ (Brabec a kol., 2016). Rozdíl mezi kreditní a debetní kartou je ten, že při použití debetní karty jsou čerpány peníze uložené na běžném účtu a kreditní kartou lze čerpat úvěr u banky. Špatně zodpovědělo otázku pouze 16,7 % respondentů.

Obrázek 17: Rozdíl mezi kreditní a debetní kartou

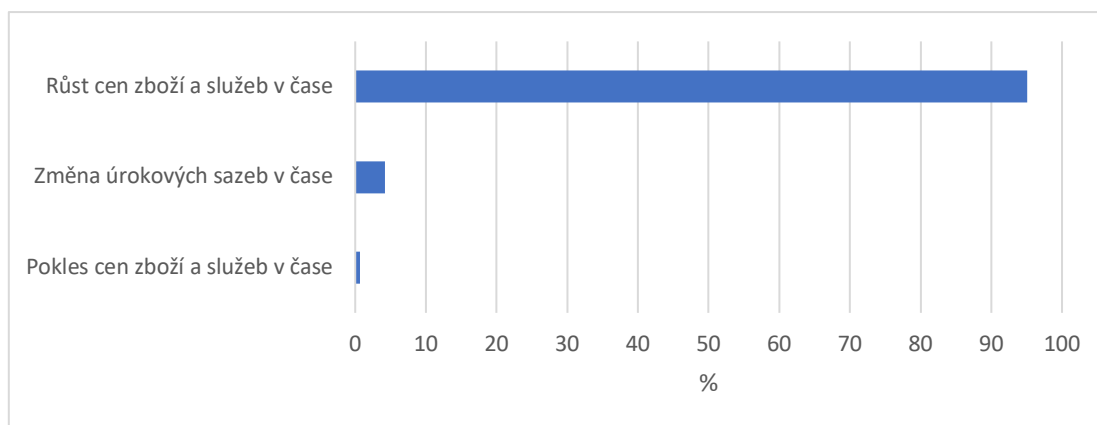

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 6: Co je to inflace?

Správnou odpovědí je „růst cen zboží a služeb v čase“. Inflace a vliv inflace na hodnotu zboží je téma, které by dle Standardu finanční gramotnosti mělo být probíráno již na druhém stupni základní školy. Na střední škole by se studenti měli naučit, jak inflace ovlivňuje příjmy, vklady, úvěry a jak se proti inflaci chránit (MFČR, 2017a). Z tohoto důvodu by na otázku měli být schopni správně odpovědět všichni studenti středních a vysokých škol. Správně odpovědělo 95,1 % respondentů. 4,2 % dotazovaných odpovědělo, že je inflace změna úrokových sazeb a pouze jeden respondent (0,7 %) uvedl, že je inflace pokles cen zboží a služeb v čase.

Obrázek 18: Inflace

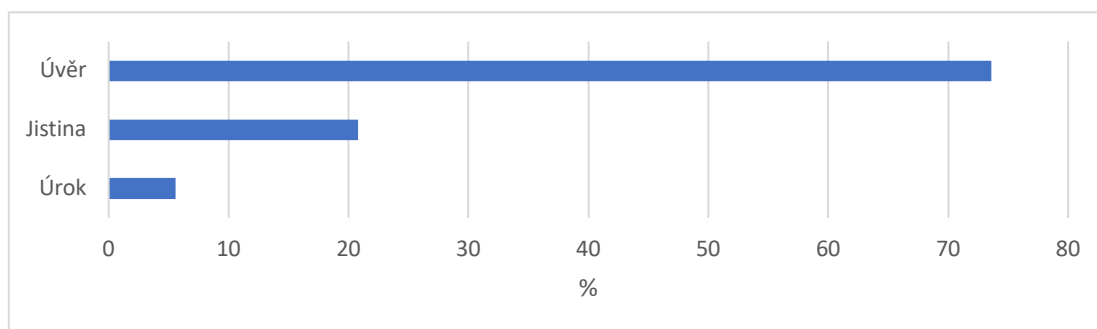

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 7: Jak se nazývá částka, kterou si dlužník půjčil od věřitele?

Částka, kterou si dlužník půjčil od věřitele se nazývá jistina. Správně na tuto otázku odpovědělo 20,8 % respondentů. Celkem 73,6 % nesprávně uvedlo, že se jedná o úvěr a 5,6 % respondentů označilo za správnou odpověď úrok.

Obrázek 19: Částka půjčená od věřitele

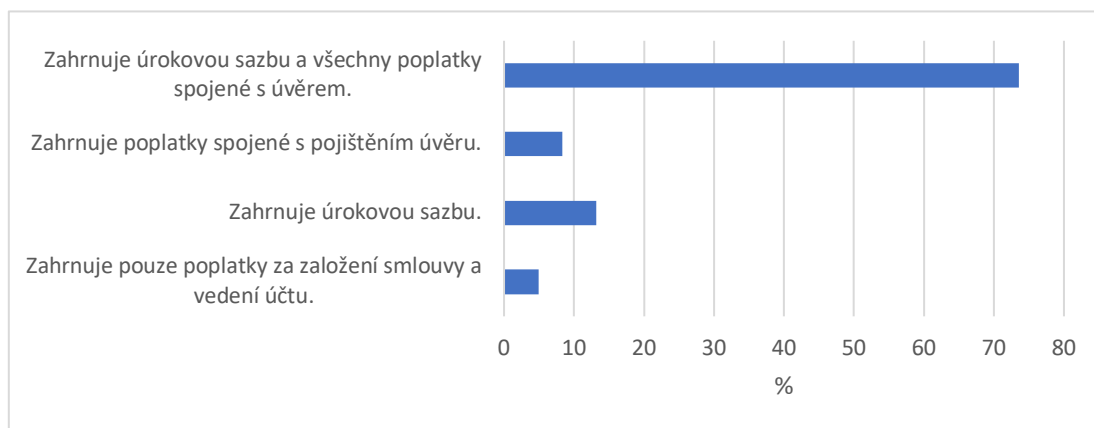

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 8: Co zahrnuje RPSN neboli Roční procentuální sazba nákladů?

Roční procentuální sazba nákladů zahrnuje úrokovou sazbu a všechny poplatky spojené s úvěrem. Správně otázku zodpovědělo 73,6 % respondentů. 13,2 % uvedlo, že RPSN zahrnuje pouze úrokovou sazbu, 8,3 % respondentů se domnívá, že RPSN zahrnuje jen poplatky spojené s pojištěním úvěru a 4,9 % uvedlo, že tato sazba zahrnuje pouze poplatky za založení smlouvy a vedení účtu.

Obrázek 20: RPSN

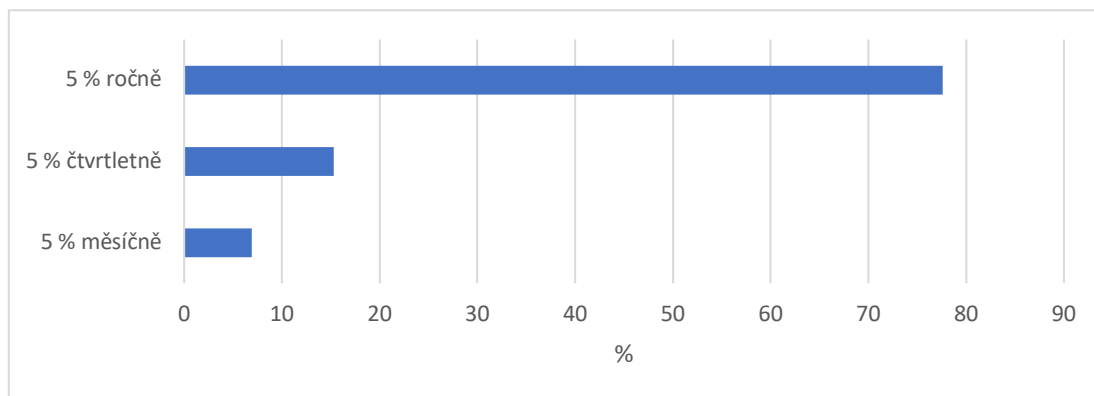

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 9: Co znamená 5 % p. a.?

Zkratka p. a. neboli per annum znamená „ročně“ nebo „za rok“. Tento výraz se využívá k vyjádření úrokové sazby aplikované na období jednoho roku. Správnou odpovědí tedy je 5 % ročně. Správně odpovědělo 77,8 % respondentů. 15,3 % se domnívá, že tato zkratka znamená 5 % čtvrtletně a 6,9 % respondentů uvedlo odpověď 5 % měsíčně.

Obrázek 21: Per annum

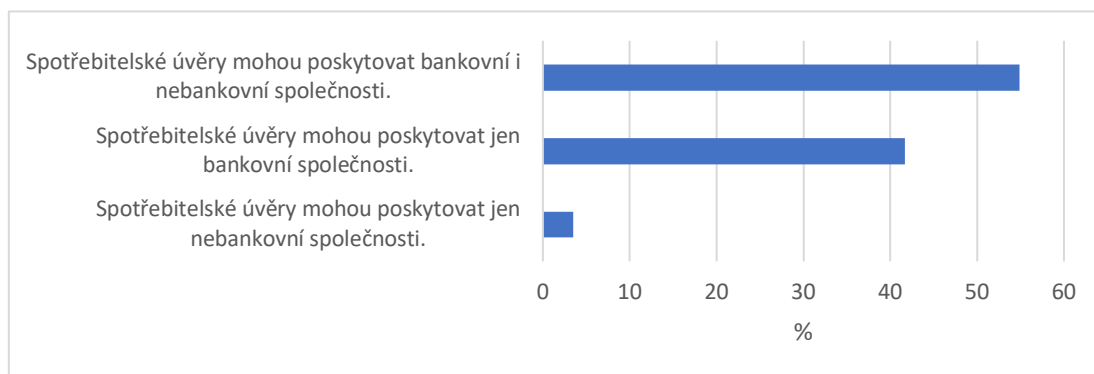

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 10: Jaké společnosti mohou poskytovat spotřebitelské úvěry?

Spotřebitelské úvěry mohou poskytovat jak bankovní, tak i nebankovní společnosti. Nejvíce respondentů (54,9 %) uvedlo v dotazníku správnou odpověď. Nicméně 41,7 % respondentů se nesprávně domnívá, že tento úvěr mohou poskytovat jen bankovní společnosti. Zbýlých 3,5 % respondentů naopak považuje za správnou odpověď jen nebankovní společnosti.

Obrázek 22: Společnosti poskytující spotřebitelský úvěr

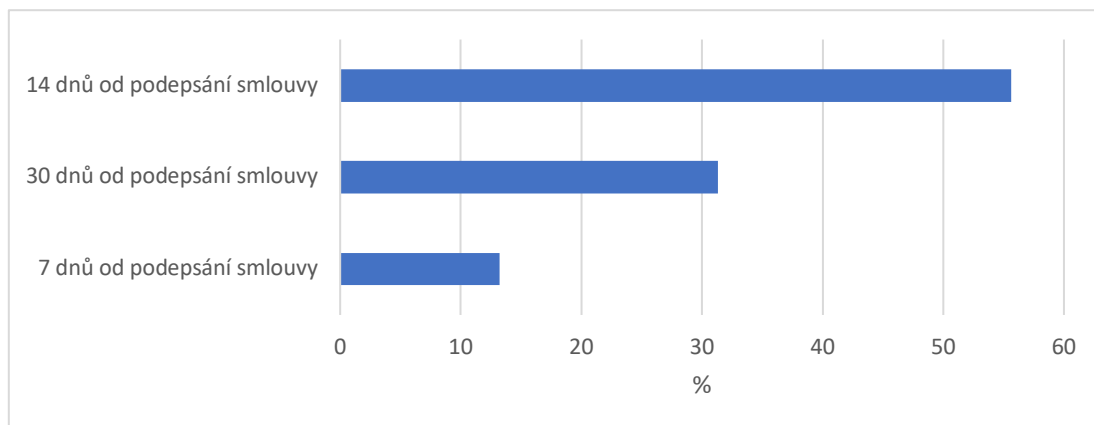

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 11: V jaké lhůtě lze odstoupit od smlouvy u spotřebitelského úvěru?

Spotřebitelský úvěr má výhodu v možnosti odstoupení od smlouvy, a to ve lhůtě do 14 dnů od podepsání smlouvy. Správně na tuto otázku odpovědělo 55,6 % respondentů. Dalších 31,3 % označilo za správnou odpověď 30 dnů a zbylých 13,2 % uvedlo 7 dnů od podepsání smlouvy.

Obrázek 23: Odstoupení od smlouvy spotřebitelského úvěru

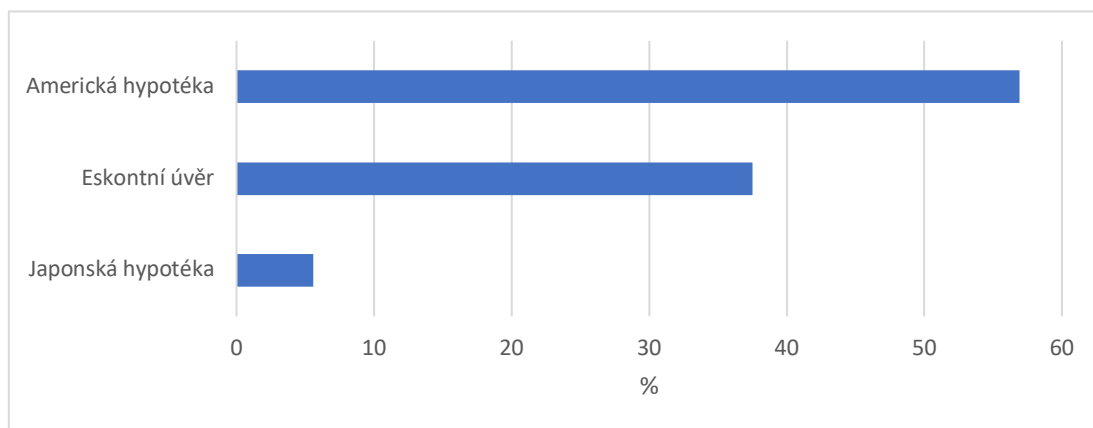

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 12: Jak se nazývá neúčelový hypoteční úvěr, který je zajištěný zástavním právem k nemovitosti a řídí se zákonem o spotřebitelském úvěru?

Tento úvěr se nazývá Americká hypotéka a správně otázku zodpovědělo 56,9 % respondentů. Eskontní úvěr považuje za správnou odpověď 37,5 % respondentů a zbylých 5,6 % uvedlo Japonskou hypotéku, kterou si autorka vymyslela pro účely dotazníkového šetření.

Obrázek 24: Neúčelový hypoteční úvěr

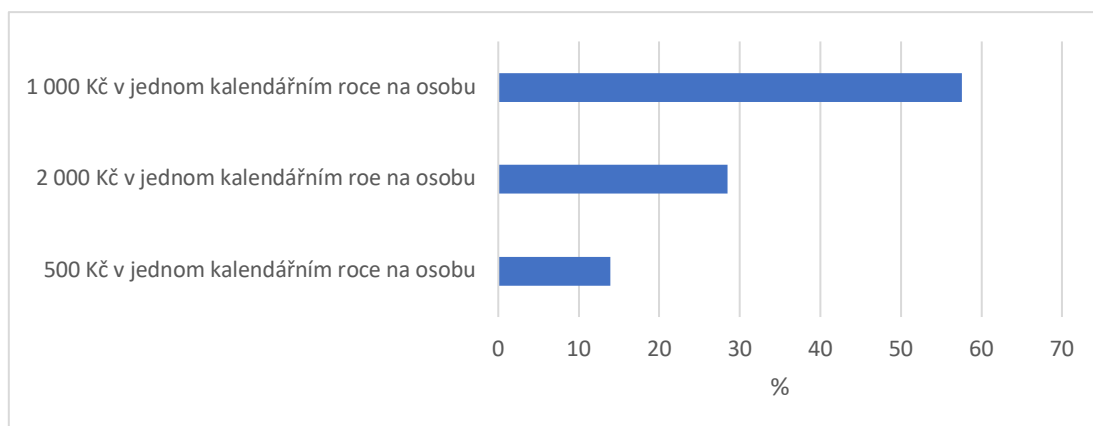

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 13: Jaká je maximální výše státní podpory u stavebního spoření v roce 2024?

Záměrem této otázky bylo zjistit, zda se respondenti zajímají o aktuální dění a změny na finančním trhu. V roce 2023 byla maximální výše státní podpory u stavebního spoření 2 000 Kč. Pro získání plné státní podpory bylo třeba naspořit za daný rok alespoň 20 000 Kč. V roce 2024 došlo ke změnám a maximální výše státní podpory klesla na polovinu, tedy na 1 000 Kč (Kielar, 2023). Dotazník ukázal, že správnou odpověď zná 57,6 % respondentů. 28,5 % vybraných studentů uvedlo, že podpora činí stále 2 000 Kč a 13,9 % respondentů z možných odpovědí vybralo, že státní podpora činí 500 Kč.

Obrázek 25: Státní podpora u stavebního spoření

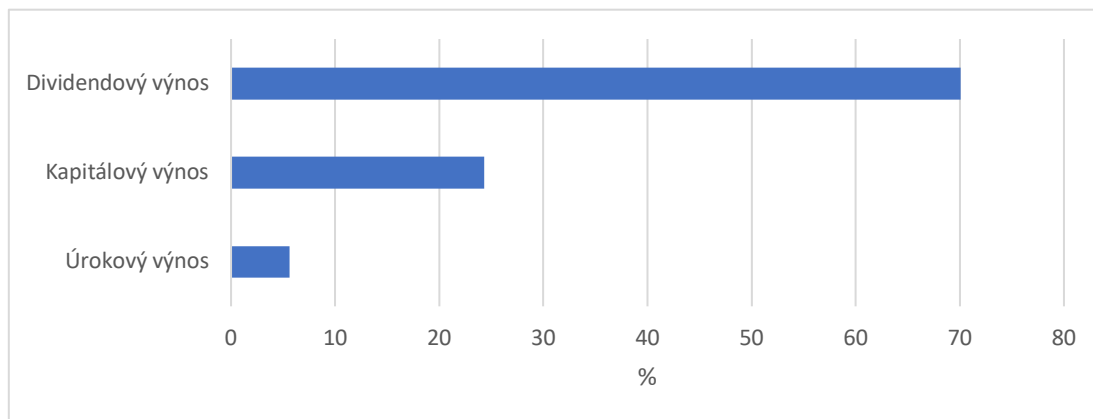

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 14: Jak se nazývá výnos akciové společnosti?

Výnosem akciové společnosti jsou dividendy a takto odpovědělo 70,1 % respondentů. Celkem 24,3 % mylně uvedlo kapitálový výnos. Zbýlých 5,6 % respondentů se domnívalo, že správnou odpovědí je úrokový výnos.

Obrázek 26: Výnos akciové společnosti

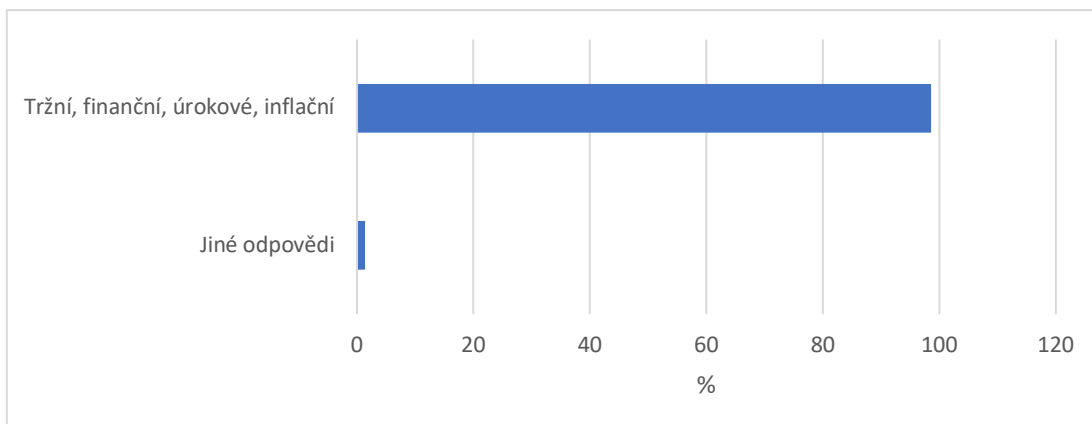

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 15: Která rizika patří mezi základní investiční rizika?

V této otázce bylo potřeba vybrat více správných odpovědí. Respondentovi byl za tuto otázku přidělen jeden bod, pokud z nabídky vybral: finanční, úrokové, inflační a tržní riziko. Všechny tyto čtyři možnosti vybrali pouze dva respondenti (1,38 %). Zbýlí respondenti vybrali buď málo možností, špatné možnosti, anebo více možností, než bylo těch správných.

Obrázek 27: Investiční rizika

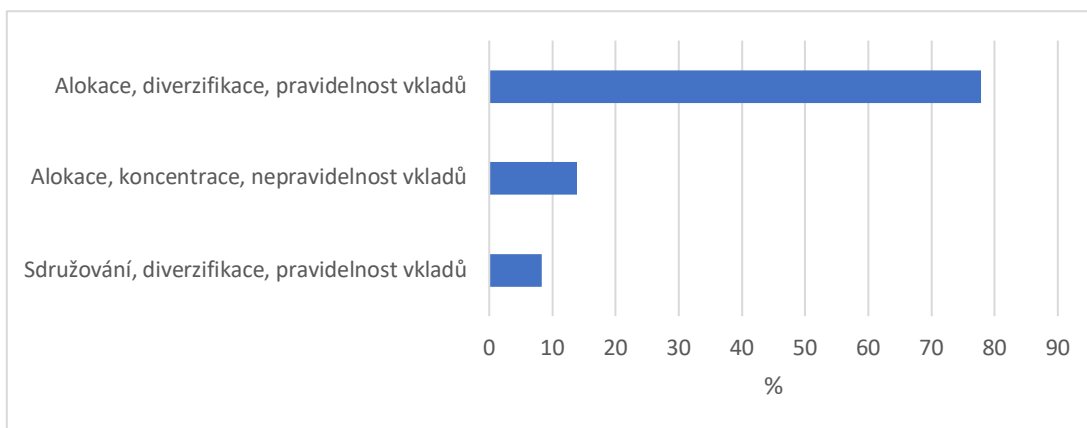

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 16: Co patří mezi 3 základní pilíře eliminace investičních rizik?

Mezi tři základní pilíře eliminace investičních rizik patří: alokace, diverzifikace a pravidelnost vkladů. Tuto odpověď správně vybralo 77,8 % respondentů. Dalších 13,9 % špatně zvolilo odpověď: alokace, koncentrace a nepravidelnost vkladů. Posledních 8,3 % vybralo odpověď: sdružování, diverzifikace a pravidelnost vkladů.

Obrázek 28: Základní pilíře eliminace investičních rizik

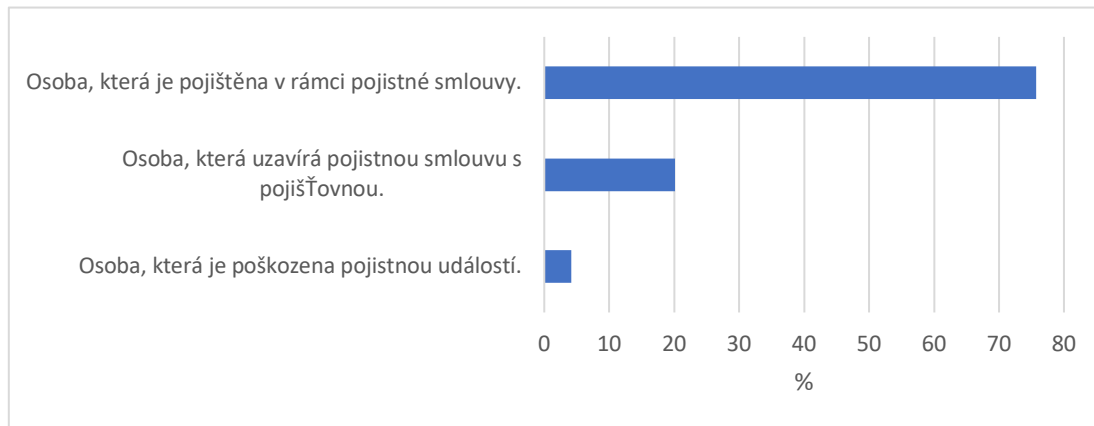
Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 17: Kdo je „pojištěný“?

Za pojištěného se považuje ta osoba, která je pojištěna v rámci pojistné smlouvy. Správně na tuto otázku odpovědělo 75,7 % respondentů. 20,1 % respondentů se mylně domnívá, že za pojištěného je považována osoba, která uzavírá pojistnou smlouvu s pojišťovnou. Ne vždy však musí být právě tato osoba pojištěná, ale může pojistit jinou osobu, která se

tak stane pojištěnou. Zbýlých 4,2 % respondentů zvolilo odpověď, že za pojištěného je považována osoba, která je poškozena pojistnou událostí.

Obrázek 29: Pojištěný

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 18: Co je to pojistná událost?

Pojistná událost je nahodilá skutečnost, která je blíže označena v pojistné smlouvě, se kterou vzniká povinnost pojistitele poskytnout pojistné plnění. Tuto odpověď vybralo správně 79,2 % respondentů. 18,8 % nesprávně označilo, že tato událost je nahodilá či úmyslná. Zbýlých 2,1 % respondentů zvolilo odpověď, že pojistná událost je okamžik, kdy pojištěný platí pojistné pojišťovně.

Obrázek 30: Pojistná událost

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Otázka č. 19: Jakou hodnotu získáte po uložení částky 12 000 Kč na pět let při roční úrokové míře 8 % a německé metodě úročení (měsíc = 30 dnů, rok = 360 dnů)?

Poslední otázka se věnovala příkladu na složené úročení. Ke správnému výpočtu je potřeba znát vzorec pro složené úročení:

$$K_n = K_0 \times (1 + i)^n$$

kde: K_0 – představuje počáteční kapitál

K_n – představuje výsledný kapitál

i – představuje úrokovou míru ve tvaru desetinného čísla

n – představuje počet úrokovacích období (Tomandl, 2019)

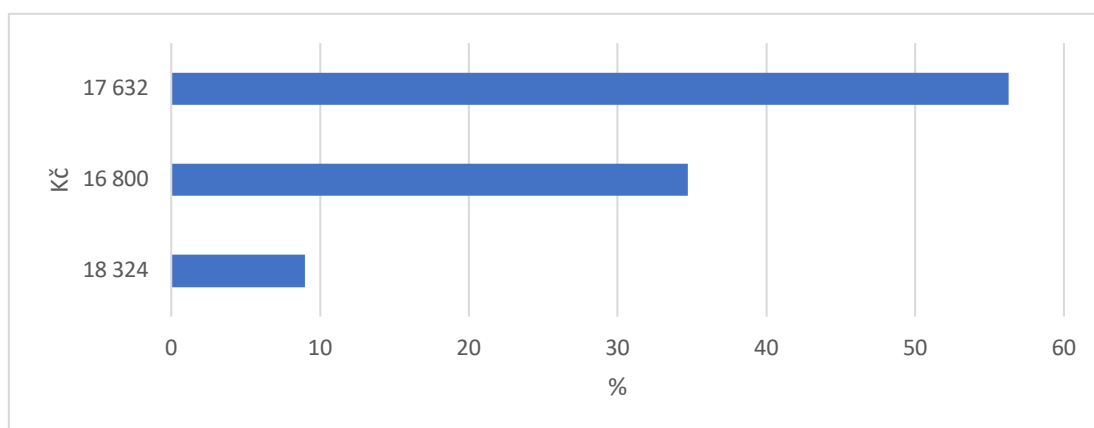
Pro zjednodušení se abstrahovalo od zdanění. Po dosazení byl postup následující:

$$x = 12\,000 \times (1 + 0,08)^5$$

$x = 17\,631,93692$ a po zaokrouhlení byl správný výsledek 17 632 Kč

Tento příklad správně vypočítalo celkem 56,3 % respondentů. Výsledek „16 800“, ke kterému mohli studenti dojít, pokud využili vzorec pro jednoduché úročení, zvolilo 34,7 % respondentů. Výsledek „18 324“ zvolilo 9 % respondentů.

Obrázek 31: Příklad na složené úročení

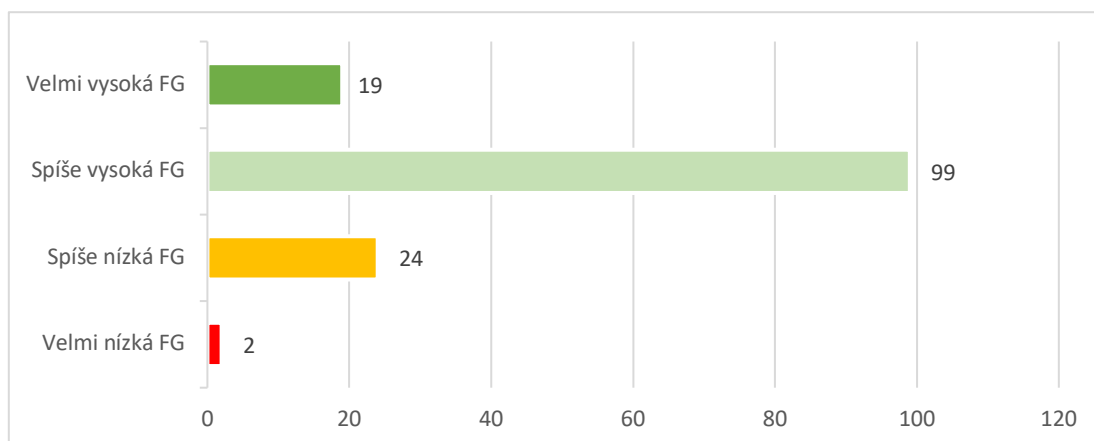
Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Interpretace výsledků

Jak již bylo zmíněno, úroveň finanční gramotnosti byla určována dle stupnice MFČR. V rámci dotazníku bylo možné získat maximálně 19 bodů. Za finančně gramotné jsou

považováni respondenti, kteří v testu v rámci dotazníku získali minimálně 75 % bodů. Těchto respondentů bylo celkem 13 %. Do kategorie „spíše vysoká FG“ spadá 69 % respondentů. Celkem 17 % dotazovaných získalo body odpovídající třetí kategorii „spíše nízká FG“. Celkem 1 % respondentů získalo méně než 5 bodů a spadá tak do čtvrté kategorie „velmi nízká FG“. Procentuální rozdělení zobrazuje obrázek níže.

Obrázek 32: Rozdělení respondentů do kategorií úrovně FG (absolutní četnost)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Následující tabulka uvádí procentuální úspěšnost respondentů ve skupině v dané otázce. Úspěšnost se vypočítala jako podíl respondentů, kteří odpověděli správně vůči všem respondentům v dané skupině. Barevně jsou zvýrazněny odpovědi, které nesplňují kritérium úspěšnosti 51 %. Z tabulky lze vyvodit, které otázky dělaly dotazovaným studentům největší problém, a naopak které otázky respondenty nijak nepřekvapily.

Nejhůře si respondenti vedli v 15. otázce, kde měli za úkol vybrat základní investiční rizika. Vzhledem k tomu, že se jednalo o jedinou otázku, kde bylo více správných odpovědí a studenti získali bod pouze pokud zodpověděli otázku zcela správně, byla pravděpodobnost chyby u této otázky vyšší než u ostatních, a pouze dvěma respondentům se povedlo všechna čtyři rizika správně zvolit. Oba tyto respondenti spadají do skupiny finančně gramotných. Další otázka, která dělala respondentův problém se týkala půjček. Pouze 20,8 % respondentů odpovědělo správně, že částka, kterou si dlužník půjčuje od věřitele se nazývá jistina. V této otázce si opět vedla nejlépe skupina s vysokou finanční gramotností. Na 10. otázku, která se týkala spotřebitelského úvěru, odpovědělo správně 54,9 % respondentů a dle výsledků se tak stala celkově třetí nejtěžší otázkou pro zúčastněné. Naopak nejlépe si respondenti vedli ve druhé otázce týkající se emitování bankovek a mincí. I ze skupiny se spíše nižší finanční gramotností odpovědělo správně

91,7 % respondentů. Vybraným studentům nedělala problém ani šestá otázka, která se týkala inflace. Ze skupiny finančně gramotných odpověděli všichni správně, ze třetí skupiny odpověděl špatně pouze jeden respondent a ze druhé skupiny celkem čtyři respondenti. Respondentům spadající do skupiny s nízkou finanční gramotností dělala tato otázka problém a žádný z respondentů neodpověděl správně, nicméně je důležité brát ohled na to, že do této skupiny spadají pouze dva respondenti.

Tabulka 5: Úspěšnost v otázkách testu dle kategorií FG

Otázka	Nízká FG	Spíše nízká FG	Spíše vysoká FG	Vysoká FG
1. Která osobnost je vyobrazena na dvoutisícové bankovce?	0 %	87,5 %	69,7 %	100 %
2. Kdo má v České republice právo vydávat bankovky a mince?	50 %	91,7 %	98 %	100 %
3. Co zejména patří mezi aktivní bankovní operace?	0 %	54,2 %	54,5 %	78,9 %
4. Jaká je hlavní výhoda spořicího účtu oproti běžnému účtu?	0 %	79,2 %	92,9 %	100 %
5. Jaký je rozdíl mezi kreditní a debetní kartou?	0 %	58,3 %	88,9 %	94,7 %
6. Co je to inflace?	0 %	83,3 %	98,9 %	100 %
7. Jak se nazývá částka, kterou si dlužník půjčil od věřitele?	0 %	12,5 %	16,2 %	57,9 %
8. Co zahrnuje RPSN neboli Roční procentuální sazba nákladů?	0 %	41,7 %	77,8 %	100 %
9. Co znamená 5 % p.a.?	50 %	37,5 %	83,8 %	100 %
10. Vyberte správné tvrzení o spotřebitelském úvěru:	0 %	37,5 %	53,5 %	89,5 %
11. Spotřebitelský úvěr má výhodu v možnosti odstoupení od smlouvy, a to ve lhůtě do:	0 %	33,3 %	55,6 %	89,5 %
12. Tento neúčelový hypoteční úvěr je zajištěný zástavním právem k nemovitosti a řídí se zákonem o spotřebitelském úvěru.	0 %	29,2 %	57,6 %	94,7 %
13. Jaká je maximální výše státní podpory u stavebního spoření v roce 2024?	50 %	37,5 %	57,6 %	84,2 %

14. Jak se nazývá výnos akciové společnosti?	0 %	50 %	74,7 %	78,9 %
15. Která rizika patří mezi základní investiční rizika?	0 %	0 %	0 %	100 %
16. Co patří mezi 3 základní pilíře eliminace investičních rizik?	0 %	50 %	83,8 %	89,5 %
17. Kdo je „pojištěný“?	50 %	45,8 %	80,8 %	89,5 %
18. Co je to pojistná událost?	50 %	45,8 %	84,8 %	94,7 %
19. Příklad: Složené úročení	0 %	37,5 %	54,5 %	94,7 %

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Porovnání výsledků testu dle stupně vzdělání

Dále byla porovnáována úspěšnost v jednotlivých otázkách testu studentů středních a vysokých škol. V tabulce (viz přílohu C) jsou barevně odlišeny odpovědi, ve kterých byla daná skupina úspěšnější. Celkem v 11 otázkách dosahovali studenti vysokých škol vyšší procento úspěšnosti než studenti středních škol. Nejlépe si středoškoláci vedli v první otázce, která se týkala bankovek a vyobrazených osob. Naopak nejhůře dopadla tato skupina respondentů v sedmé a patnácté otázce, nicméně i tak byli středoškoláci v obou těchto otázkách úspěšnější než vysokoškoláci a to o 8,4 % u sedmé otázky a o 0,8 % u patnácté otázky. Další otázka, která dělala studentům středních škol problém se týkala Americké hypotéky. Otázku zodpovědělo správně 51,9 % respondentů. Studenti studující na vysoké škole si vedli nejlépe ve druhé otázce týkající se emitování bankovek. Špatně tuto otázku zodpověděli pouze tři respondenti z této skupiny. Kromě sedmé a patnácté otázky dělala těmto studentům potíže také 13. otázka týkající se změn ve státní podpoře u stavebního spoření v roce 2024. Správnou odpověď vybralo 53,3 % vysokoškolských studentů. V poslední otázce – příkladu na složené úročení si vedli lépe studenti středních škol. Správnou odpověď vybralo téměř 60 % respondentů.

Porovnání výsledků testu dle stupně vysokoškolského vzdělání

Cílem dalšího porovnání bylo zjistit, zda má na úroveň finanční gramotnosti vliv stupeň vysokoškolského vzdělání. Porovnání proběhlo mezi studenty bakalářského a magisterského studia (viz přílohu D). Studenti studující na magisterském stupni odpověděli vícekrát správně na 14 otázek z 19. Lépe si vedli studenti bakalářského studia v otázkách na bankovky, spotřebitelský úvěr, stavební spoření, akcie a investiční rizika.

V průměru získali v testu studenti bakalářského studia 12,3 bodů (64,7 %). Oproti tomu studenti magisterského stupně studia získali v testové části dotazníku průměrně 13,3 bodů (70 %). Z toho vyplývá, že studenti magisterského studia získali hodnocení v průměru o 5,3 % vyšší než studenti bakalářského stupně studia.

Porovnání výsledků testu dle zaměření

Další porovnání proběhlo na základě zaměření studia. Respondenti byli rozděleni dle studia ekonomických a ostatních oborů. V tabulce (viz přílohu E) jsou opět barevně označeny otázky, ve kterých byla daná skupina úspěšnější. Celkově si vedli lépe studenti studující školu s ekonomickým zaměřením. Celkem byli úspěšnější v 17 otázkách z 19. Všichni tito studenti věděli, co je to inflace, v otázce vydávání bankovek a mincí udělal chybu pouze jeden student a v deváté otázce, která byla zaměřena na zkratku p.a., odpověděli špatně pouze dva respondenti spadající do skupiny studentů studující ekonomický obor. Jak již bylo zmíněno výše, na 15. otázku odpověděli správně z celkového počtu 144 respondentů pouze dva a oba tito respondenti studují školu s ekonomickým zaměřením. Studenti studující jiný než ekonomický obor si vedli lépe ve dvou otázkách – ve třinácté otázce byli úspěšnější o 1,7 % a ve čtrnácté otázce o 13,8 % než studenti ekonomických oborů. Studenti jiných než ekonomických oborů si vedli nejlépe ve druhé, čtvrté a šesté otázce, které se týkaly emitování bankovek, spořicího účtu a inflace.

Porovnání výsledků testu dle pohlaví

Poslední porovnání úspěšnosti v jednotlivých otázkách proběhlo na základě pohlaví (viz přílohu F). Vzhledem k tomu, že pouze dva respondenti označili v dotazníku své pohlaví jako „jiné“, výsledky byly porovnávány pouze mezi ženami a muži. Ve 12 otázkách si vedli muži lépe než ženy. Ve druhé, čtvrté a šesté otázce měli muži úspěšnost přes 90 %. Ve výpočtu příkladu si také vedli lépe a to o 28,1 %. Naopak nejvíce chybovali muži v sedmé, desáté a patnácté otázce. Ženy si stejně jako muži vedly nejlépe ve druhé, čtvrté a šesté otázce. Větší úspěšnost než muži měly v otázkách na spotřebitelský úvěr, stavební spoření, výnos akciové společnosti, pojištění a také v otázce na investiční rizika, na kterou odpověděli správně pouze dva respondenti a v obou případech se jednalo o ženy.

5 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření

Na začátku praktické části této bakalářské práce bylo stanoveno několik cílů. Hlavním cílem bylo identifikovat a následně porovnat současnou úroveň finanční gramotnosti studentů středních a vysokých škol. Také byl definován dílčí cíl: získat informace o zkušenostech respondentů s výukou finanční gramotnosti na školách a s využíváním produktů na finančním trhu. V následující kapitole budou zodpovězeny výzkumné otázky stanovené na začátku praktické části.

5.1 Zkušenosti s výukou FG a finanční zodpovědnost respondentů

Jaké mají respondenti zkušenosti s výukou finanční gramotnosti na školách?

V rámci druhé části dotazníkového šetření zaměřené na zkušenosti respondentů s výukou finanční gramotnosti na českých školách bylo zjištěno, že přes 45 % studentů se nikdy s touto výukou nesetkalo. Několik respondentů (19,4 %) uvedlo, že na jejich škole byla někdy pořádána přednáška v oblasti financí. Za hlavní zdroj získávání informací o financích považují respondenti především internet, rodinu, školu a sociální sítě. Většina respondentů se shodla na tom, že je finanční vzdělávání v České republice nedostatečné a finanční gramotnost by dle jejich názoru měla být zavedena do výuky více.

Jsou studenti finančně zodpovědní?

V části dotazníkového šetření, která byla zaměřena na osobní finance bylo zjištěno, že nejvíce respondentů považuje za hlavní zdroj svého příjmu brigádu. Nejčastěji využívají studenti běžný účet a debetní kartu, kterou platí ve většině případů z mobilního telefonu. Přes 50 % respondentů si pravidelně plánuje své finance a sestavuje osobní rozpočet. Většina studentů si odkládá část svého příjmu, především s cílem spořit na cestování, „horší časy“ a bydlení. Ke spoření využívá přes 60 % respondentů spořicí účet. Nejvíce respondentů by se svou rezervou vystačilo na více než tři měsíce.

Jako finančně zodpovědné osoby jsou považováni ti, kteří plánují své finance, pravidelně si sestavují rozpočet, myslí na budoucnost a větší část svého příjmu uloží na účet s vyšším úročením. Finančně zodpovědný člověk by měl mít vytvořenou rezervu, s kterou v případě výpadku hlavního příjmu vystačí na více než 3 měsíce. V rámci dotazníkového šetření vykazovalo chování finančně zodpovědné osoby pouze 10,4 % respondentů, tudíž 89,6 % respondentů nelze považovat za finančně zodpovědné. Studenti mají největší

mezery v plánování financí a sestavování rozpočtu. Téměř 7 % dotazovaných si nespoří žádné peníze. Přes 40 % respondentů své finance nezhodnocuje a pouze 19,5 % studentů si spoří na stáří.

5.2 Úroveň finanční gramotnosti studentů

Jaká je úroveň finanční gramotnosti studentů středních a vysokých škol v České republice?

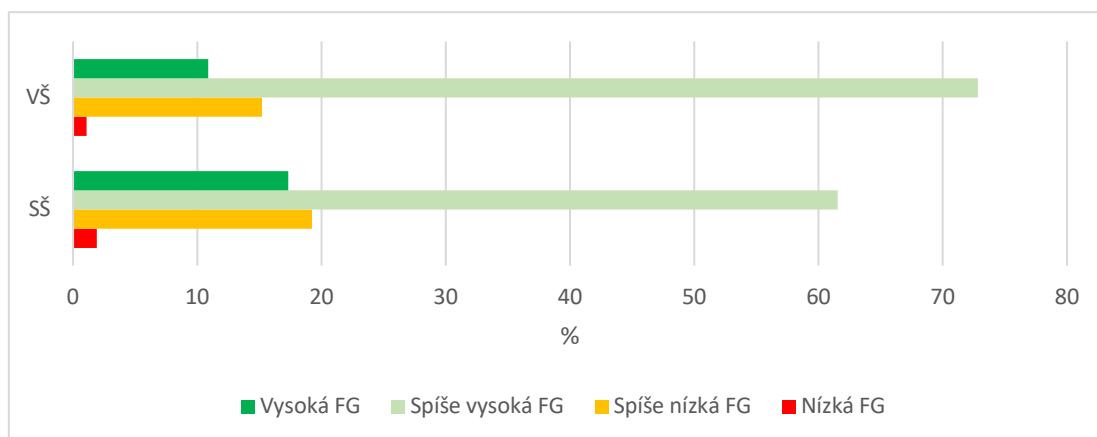
Průměrně zvládli respondenti test na 66,3 % (12,6 bodů). Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že 13 % respondentů je finančně gramotných, tj. v testu finanční gramotnosti získali přes 75 % bodů. Nejvíce studentů spadá do skupiny spíše vysoké finanční gramotnosti, spíše nízkou finanční gramotnost vykazuje 17 % respondentů a 1 % dotazovaných studentů spadá do skupiny nízké finanční gramotnosti. Pro detailnější analýzu budou zodpovězeny stanovené specifické otázky:

Ovlivňuje úroveň finanční gramotnosti stupeň dosaženého vzdělání?

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, studenti vysokých škol dosáhli vyššího procenta úspěšnosti u jednotlivých otázek v testu. Úspěšnější byli celkem v 11 otázkách z 19 (57,9 %). Průměrně získali tito studenti v testu 12,6 bodů a test tedy v průměru zvládli na 66,3 %. Oproti tomu dosáhli studenti středních škol průměrně 12,5 bodů, tj. 65,8 %. Rozdíl v průměrně dosaženém bodovém ohodnocení mezi oběma skupinami studentů tak činí pouze 0,5 %.

Na obrázku níže lze pozorovat zastoupení středoškolských a vysokoškolských studentů v jednotlivých hranicích úrovně finanční gramotnosti. Do kategorie odpovídající finančně gramotné osobě spadá o 6,4 % více středoškolských studentů. Naopak v kategorii se spíše vysokou FG se umístilo o 11,3 % více vysokoškolských studentů. Se spíše nízkou FG je o 4 % více středoškolských studentů a do kategorie s nízkou FG spadá o 0,8 % více středoškoláků.

Obrázek 33: Zastoupení studentů VŠ a SŠ v jednotlivých kategoriích úrovně FG

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

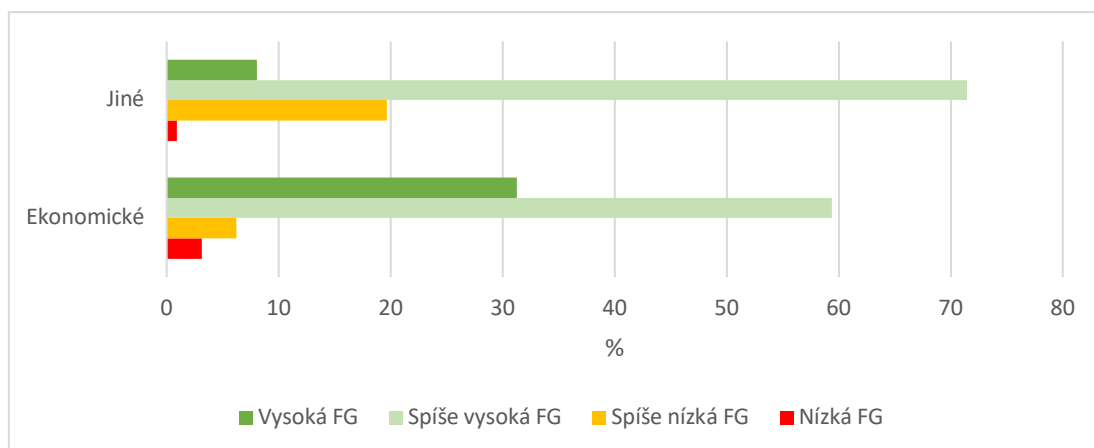
Z výše uvedeného vyplývá, že stupeň dosaženého vzdělání úroveň finanční gramotnosti neovlivňuje a studenti středních a vysokých škol dosahují v testu podobných výsledků.

Liší se úroveň finančních znalostí u studentů ekonomických a ostatních oborů?

V předchozí kapitole bylo již zmíněno, že v jednotlivých otázkách testu dosáhli studenti ekonomických oborů vyšší úspěšnosti. Lépe si oproti studentům studující jiné obory vedli v 17 otázkách z celkových 19, úspěšnější tedy byli v 89,5 % případů. Průměrně získal student studující obor s ekonomickým zaměřením 12,5 bodů (65,8 %) a student studující jiný než ekonomický obor 12,6 bodů (66,3 %). Studenti s ekonomickým zaměřením dosáhli v testu pouze o 0,5 % více.

Na následujícím obrázku lze pozorovat zastoupení studentů v jednotlivých hranicích úrovně finanční gramotnosti, ze kterého vyplývá, že v kategorii finančně gramotných osob se umístilo o 23,3 % více studentů studující ekonomické obory. Naopak do kategorie se spíše vysokou FG spadá o 12 % více studentů studující jiný než ekonomický obor. Se spíše nízkou FG studuje o 13,3 % více studentů školu s jiným než ekonomickým zaměřením. Jako finančně nigramotné lze identifikovat o 2,2 % více studentů ekonomického oboru.

Obrázek 34: Zastoupení studentů dle zaměření v jednotlivých kategoriích úrovně FG

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

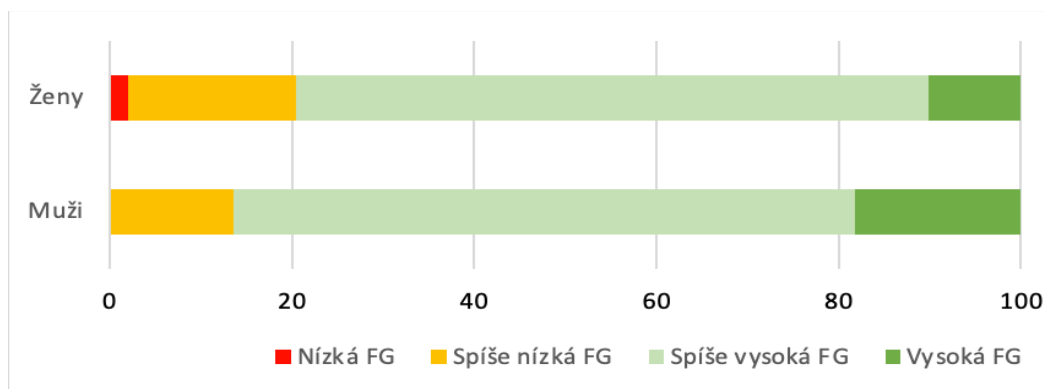
Z porovnání úrovně finančních znalostí studentů dle zaměření vyplývá, že studenti studující školu s ekonomickým zaměřením mají vyšší úroveň finanční gramotnosti než studenti s jiným zaměřením.

Existuje závislost mezi úrovní finanční gramotnosti a pohlavím?

Již v předchozí kapitole bylo zmíněno, že mužům se v rámci jednotlivých otázek dařilo lépe v 63,2 % případů. Průměrně získali muži 12,5 bodů (65,8 %), oproti tomu ženy získaly 12,6 bodů (66,3 %). Muži si v testu vedli lépe pouze o 0,5 %.

Rozhodující opět bylo rozdělení mužů a žen v jednotlivých kategoriích úrovně finančních znalostí. V kategorii finančně gramotných se umístilo o 8 % více mužů. Se spíše vysokou FG je o 1,2 % více žen. Do kategorie se spíše nízkou FG spadá o 4,8 % více žen. V kategorii s nízkou finanční gramotností se umístily celkem 2 % žen a žádní muži.

Obrázek 35: Zastoupení studentů dle pohlaví v jednotlivých kategoriích úrovně FG

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

V výše uvedeného lze konstatovat, že existuje závislost mezi úrovní finanční gramotnosti a pohlavím. Muži vykazují celkově vyšší úroveň finanční gramotnosti než ženy.

5.3 Závěr

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že pouze 10,4 % respondentů vykazuje chování finančně zodpovědných osob. Téměř polovina respondentů si své finance neplánuje a nesesťavuje si pravidelně rozpočet. Skoro 7 % dotazovaných si nespoří žádné peníze. Na stáří si naopak spoří pouze 19,5 % studentů. Přes 40 % respondentů své finance nijak nezhodnocuje.

Test finanční gramotnosti v rámci dotazníkového šetření zvládli studenti v průměru na 66,3 % a za finančně gramotné lze označit pouze 13 % respondentů. Studenti mají ve finančních znalostech mezery, které je v budoucnu mohou stát spoustu peněz.

Z výsledků vyplývá, že na úroveň finanční gramotnosti má vliv pohlaví a zaměření studia. Muži vykazují vyšší úroveň finanční gramotnosti než ženy a studenti ekonomických oborů mají vyšší úroveň finančních znalostí než studenti ostatních oborů. Závislost mezi stupněm dosaženého vzdělání a úrovní finanční gramotnosti nebyla prokázána.

6 Doporučení a návrh opatření

Díky provedenému dotazníkovému šetření bylo zjištěno, že pouze 13 % respondentů disponuje finančními znalostmi odpovídající finančně gramotnému jedinci. Proto, aby této úrovně dosahovalo více studentů, je za potřebí provést několik změn.

Nejprve je důležité **stanovit, ve kterém období studia se mají pedagogové finanční gramotnosti věnovat**. Ve školních osnovách je velké množství jiných okruhů, které musí pedagogové se studenty probrat, a na výuku o financích často nezbyvá čas. Je především v kompetenci MŠMT, aby reformovalo školství a pozměnilo školní osnovy. Při redukci určitých okruhů a témat by zbylo více času na výuku jiných předmětů včetně finanční gramotnosti. Také by byla potřeba **zavést jednotný přístup a výuku sjednotit**. Standardy finanční gramotnosti sice stanovují témata, která by měla být probírána, nicméně jen dle stupně studia. Ve školních osnovách by mělo být přesně **specifikováno jaká témata v konkrétním ročníku vyučovat**. Návrh témat, která by mohla být vyučována na prvním stupni základní školy, zobrazuje následující tabulka:

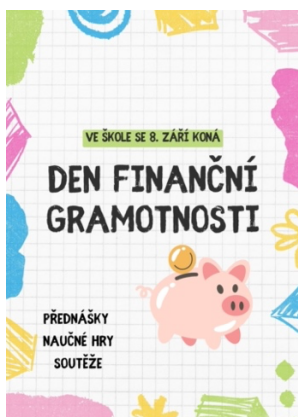
Tabulka 6: Návrh témat výuky na prvním stupni ZŠ

Ročník 1. stupně základní školy	Témata
1. třída	Základní pojmy (peníze – bankovky a mince, funkce peněz)
2. třída	Banky, účty, platební karty; příjmy a výdaje
3. třída	Hospodaření s kapesným – spoření; způsoby zvýšení příjmů
4. třída	Půjčka, úrok, úvěr; plánování a rozpočet
5. třída	Zodpovědné chování; ochrana před podvody

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Autorka dále navrhuje zavést **projektové dny** zaměřené na finanční gramotnost. Školy by mohly využít externích pracovníků a odborníků z praxe, kteří by studentům ukázali praktické rady využitelné v běžném životě. Školy by si pro studenty také připravily naučné hry a soutěže, v nichž by studenti řešili reálné problémy z finančního světa. Nabízí se, aby projektový den se zaměřením na finanční vzdělávání probíhal na Mezinárodní den finanční gramotnosti, který každý rok připadá na 8. září. Nicméně pro zajištění maximálního přínosu pro studenty je vhodné pořádat projektové dny nejméně dvakrát během školního roku.

Obrázek 36: Plakát s pozváním na Den finanční gramotnosti

Zdroj: Vlastní zpracování

Vzhledem k tomu, že chytré mobilní telefony vlastní a používá většina studentů, nabízí se k výuce finanční gramotnosti využít **aplikaci** (například s názvem „Škola peněz“), která by obsahovala interaktivní kurzy, kvízy, hry, tipy a aktuální informace ze světa financí. Hráči by museli, stejně jako v reálném životě, dělat různá finanční rozhodnutí, například v rámci utrácení, půjček a investování, přiměřená jejich věku a stupni vzdělání. Cílem této aplikace by bylo zábavnou formou vzdělávat studenty o finanční gramotnosti a zlepšit jejich finanční návyky. Školy by studenty motivovaly pomocí odměn, které by si studenti vybrali podle toho, jak si v daném školním roce vedli v jednotlivých kvízech, hrách a jak s penězi hospodařili. Zároveň by mohla vzniknout aplikace na podobném principu a se stejným cílem zaměřená na širokou veřejnost.

Obrázek 37: Prototyp mobilní aplikace Škola peněz

Zdroj: Vlastní zpracování

Dalším doporučením je **zvyšovat povědomí o důležitosti finanční gramotnosti**. Děti by měly být ke správnému zacházení s penězi vedeny již od mala, a to především od svých rodičů, a následně by tyto postoje měly prohlubovat ve školách. K šíření informací o důležitosti orientace ve světě financí by mohly pomoci různé kampaně a média. Apel by měl být také kladen na **samo-vzdělávání** jedinců pomocí internetu, knih a dalších nástrojů.

Ke zvyšování úrovně finanční gramotnosti pomůže také **pravidelné měření** této úrovně ať už studentů či celé populace, následná analýza, a především zavedení změn do výuky na základě výsledků výzkumu.

Závěr

Finanční gramotnost je klíčová dovednost, která umožňuje dělat zodpovědná finanční rozhodnutí vedoucí ke zvýšení celkové kvality života. Je v zájmu jak jedinců, tak vlád, aby lidé uměli se svými penězi hospodařit a nedostávali se do dluhů. Na finančním vzdělávání občanů by se měly podílet především školy. Z tohoto důvodu byla v České republice do školních osnov základních a středních škol začleněna povinná výuka finanční gramotnosti. I přesto nebyly výsledky měření prováděného například Českou školní inspekcí uspokojivé (Česká školní inspekce, 2023).

Cílem této bakalářské práce bylo identifikovat finanční gramotnost studentů středních a vysokých škol a výsledky následně porovnat dle jednotlivých kritérií, kterými byly stupeň vzdělání, zaměření studia a pohlaví. Dílčím cílem této práce bylo analyzovat zkušenosti studentů s výukou finanční gramotnosti na školách a dle celkových výsledků navrhnout opatření, která by měla vést k rozvoji znalostí studentů v oboru financí.

V teoretické části práce byly vysvětleny základní pojmy z oblasti financí a finanční gramotnosti. Dále byly představeny Národní strategie finančního vzdělávání a Standardy finanční gramotnosti, které jsou platné v České republice. V poslední kapitole teoretické části byly definovány různé finanční produkty a s nimi související pojmy. Na teoretickou část navazoval empirický výzkum.

V rámci dotazníkového šetření odpovědělo celkem 144 respondentů na otázky týkající se zkušeností s výukou finanční gramotnosti, osobních financí a různých finančních produktů. Testová část dotazníkového šetření vycházela především z poslední kapitoly teoretické části bakalářské práce, která se věnovala hospodaření s financemi a představení jednotlivých produktů finančního trhu.

Před výzkumem byly stanoveny výzkumné otázky. Bylo zjištěno, že stupeň vzdělání nemá na úroveň finanční gramotnosti vliv. Ukázalo se, že studenti ekonomických oborů dosahují v testu lepších výsledků a zaměření studia tudíž ovlivňuje úroveň finančních znalostí. Z výsledků také vyplývá, že existuje závislost mezi pohlavím a úrovní finanční gramotnosti, protože muži byli v otázkách testu úspěšnější než ženy.

V průměru zvládli studenti test na 66,3 % a pouze 13 % studentů spadá do kategorie s vysokou finanční gramotností. Nejvíce dělala studentům problém otázka na investiční rizika. Také bylo zjištěno, že mnoho studentů zaměňuje pojmy jako úrok, úvěr a jistina.

V poslední kapitole byla navržena opatření a doporučení pro praxi. Základním doporučením je reforma školství v České republice a změny školních osnov s cílem získat větší prostor pro výuku potřebnějších a aktuálnějších témat. Výuka finanční gramotnosti by měla být sjednocena a mělo by být přesně stanoveno, jaká témata se mají v daném ročníku studia vyučovat. V rámci doporučení byl představen návrh témat probíraných na prvním stupni základní školy. Dalším doporučením jsou projektové dny věnované finanční gramotnosti, na které by si školy zvaly odborníky z praxe. Dalším opatřením je vytvoření aplikace, díky které by se studenti zábavnou a interaktivní formou vzdělávali o jednotlivých tématech z oboru financí. Je důležité zvyšovat povědomí o významu finančního vzdělávání a motivovat občany k neustálému prohlubování jejich znalostí a k samo-vzdělávání.

Seznam použitých zkratk

MFČR	Ministerstvo financí České republiky
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
ČNB	Česká národní banka
PSFV	Pracovní skupina pro finanční vzdělávání
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
RPSN	Roční procentuální sazba nákladů
FG	Finanční gramotnost

Seznam použitých zdrojů

- Brabec, J., Šimek, J., Novotný, M., Kačer, P., & Matoušek, P. (2016). *Finanční gramotnost srozumitelně a bez překážek*. ABC finančního vzdělávání.
- Černohorský, J., & Teplý, P. (2011). *Základy financí*. Grada.
- Česká bankovní asociace. (2023). Finanční gramotnost Čechů 2023. Dostupné 20. 11. 2023 z <https://cbaonline.cz/financni-gramotnost-cechu-2023>
- Česká národní asociace. (2021). *Finanční vzdělávání*. Dostupné 20. 11. 2023 z <https://www.financnivzdelavani.cz>
- Česká národní banka (2023). *ČNB podporuje Global Money Week*. Dostupné 20. 11. 2023 z <https://www.cnb.cz/cs/cnb-news/aktuality/CNB-podporuje-Global-Money-Week/>
- Česká spořitelna. (2023). *Základní pravidla pro zdravý rozpočet*. Dostupné 27. 12. 2023 z: <https://financnezdravejsi.csas.cz/cs/hlidam-si-rozpocet/zakladni-pravidla-pro-zdravy-rodinny-rozpocet>
- Česká školní inspekce. (2023). *Tematická zpráva – Finanční gramotnost žáků základních škol a výuka finanční gramotnosti na SŠ*. Dostupné 25. 11. 2023 z <https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Tematicke-zpravy/Tematicka-zprava---Financni-gramotnost>
- Kalátová, V. (2021). *Finanční zralost: klíč k finanční spokojenosti*. Plot.
- Kielar, P. (2023). *Jak se od roku 2024 změní stavební spoření?* Dostupné 21. 3. 2024 z <https://www.stavebky.cz/jak-se-od-roku-2024-zmeni-stavebni-sporeni/>
- Lichtenberková, K., Majvaldová, R., Houšková, M., & Doležalová, J. (2022). Jak učit finanční gramotnost?: tipy a podněty do výuky. Portál.
- Ministerstvo financí České republiky (2010). *Národní strategie finančního vzdělávání*. Dostupné 20.10. 2023 z <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategie-dokumenty>
- Ministerstvo financí České republiky (2014a). *Pojištění – obecně*. Dostupné 27. 12. 2023 z <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pojisteni/pojisteni-obecne>
- Ministerstvo financí České republiky (2014b). *Život a zdraví*. Dostupné 27. 12. 2023 z <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pojisteni/zivot-a-zdravi>
- Ministerstvo financí České republiky (2014c). *Majetek*. Dostupné 27. 12. 2023 z <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pojisteni/majetek>
- Ministerstvo financí České republiky (2014d). *Odpovědnost*. Dostupné 27. 12. 2023 z <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pojisteni/odpovednost>
- Ministerstvo financí České republiky (2015). *Kapitálový trh*. Dostupné 25.12. 2023 z <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/investice/kapitalovy-trh>

Ministerstvo financí České republiky (2016). *Bezhotovostní peníze*. Dostupné 20. 11. 2023 <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/penize-a-ucty/bezhotovostni-penize>

Ministerstvo financí České republiky (2017a). *Standard finanční gramotnosti*. Dostupné 20.10. 2023 z <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty>

Ministerstvo financí České republiky (2017b). *Účty*. Dostupné 20. 11. 2023 z <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/penize-a-ucty/ucty>

Ministerstvo financí České republiky (2019). *Úvěry – základní informace*. Dostupné 25. 11. 2023 <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/uvery/zakladni-informace>

Ministerstvo financí České republiky (2020a). *Národní strategie finančního vzdělávání 2.0*. Dostupné 20. 10. 2023 z <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty>

Ministerstvo financí České republiky (2020b). *Výsledky měření finanční gramotnosti 2020: Celkové výsledky*. Dostupné 20. 3. 2024 z <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2020/vysledky-mereni-financni-gramotnosti-20-3286#vysledky>

Ministerstvo financí České republiky. (n.d). *Otestujte se*. Dostupné 20.11. 2023 z <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/tipy-navody/otestujte-se>

Partners. (n.d.). *Partners finanční gramotnost*. Dostupné 20. 11. 2023 z <https://www.partners.cz/financni-gramotnost/>

Peníze.cz. (2010). *Jste lepší než středoškoláci? Vyzkoušejte si jejich finálový test finanční gramotnosti*. Dostupné 20.3. 2024 z <https://www.penize.cz/spotrebitel/73638-jste-lepsi-nez-stredoskolaci-vyzkousejte-si-jejich-finalovy-test-financni-gramotnosti>

Petýrková, L., & Chmelařová, P. (2011). *Základy finanční gramotnosti*. Generation Europe.

Praha.eu. (2024). *Pražské střední školy testují unikátní výukový projekt finanční gramotnosti, může pomoci výuce v ČR*. Dostupné 20. 3. 2024 z https://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/zivot_v_praze/skolstvi/prazske_stredni_skoly_test_uji_unikatni.html

Remund, D. L., (2010). Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy. *Journal of Consumer Affairs (JCA)*, 44(2), 279–282. <https://doi.org/10.1111/j.1745-6606.2010.01169.x>

Syrový, P., & Tyl, T. (2021). *Osobní finance: řízení financí pro každého*. Grada Publishing.

Ševcová, L., & Scholleová, H. (2023). *Finanční gramotnost pro střední školy: Díl 3. Hodnocení finančních produktů*. PedF UK. Dostupné z <https://vscht.futurebooks.cz/book/50-financni-gramotnost-3/?/imprimatur-tretiho-dilu/>

Tahal, R. a kolektiv. (2022). *Marketingový výzkum postupy, metody, trendy*. 2. vyd. Grada.

Tomandl, D. (2019). *Finanční matematika pro středoškolské matematiky*. Dostupné 21. 3. 2024 z https://www.karlin.mff.cuni.cz/~portal/fin_mat/?page=slozene_uroceni

Yourchance o.p.s.. (n.d.a). *Finanční gramotnost do škol*. Dostupné 20. 11. 2023 z <https://www.fgdoskol.cz>

Yourchance o.p.s.. (n.d.b). *Vedeme lidi k osobní prosperitě*. Dostupné 20. 11. 2023 z <https://www.yourchance.cz>

Zákon č. 240/2013 Sb., zákon o investičních společnostech a investičních fondech (2023). <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-240#cast6>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Pohlaví respondentů

Tabulka 2: Věk respondentů

Tabulka 3: Současné studium a zaměření respondentů

Tabulka 4: Stupnice hodnocení finanční gramotnosti

Tabulka 5: Úspěšnost v otázkách testu dle kategorií FG

Tabulka 6: Témata výuky na prvním stupni ZŠ

Seznam obrázků

- Obrázek 1: Druhy finanční gramotnosti
- Obrázek 2: Platební karta
- Obrázek 3: Příklad rodinného finančního plánu
- Obrázek 4: Ročník studia respondentů (absolutní četnost)
- Obrázek 5: Ročník studia respondentů (relativní četnost v %)
- Obrázek 6: Tematické oblasti výuky
- Obrázek 7: Hlavní zdroj příjmu
- Obrázek 8: Finanční plánování
- Obrázek 9: Sestavování rozpočtu
- Obrázek 10: Vztah respondentů k penězům
- Obrázek 11: Cíle spoření
- Obrázek 12: Velikost rezervy
- Obrázek 13: Osobnost na dvoutisícové bankovce
- Obrázek 14: Emitování bankovek a mincí
- Obrázek 15: Aktivní bankovní operace
- Obrázek 16: Výhoda spořicího účtu
- Obrázek 17: Rozdíl mezi kreditní a debetní kartou
- Obrázek 18: Inflace
- Obrázek 19: Částka půjčená od věřitele
- Obrázek 20: RPSN
- Obrázek 21: Per annum
- Obrázek 22: Společnosti poskytující spotřebitelský úvěr
- Obrázek 23: Odstoupení od smlouvy spotřebitelského úvěru
- Obrázek 24: Neúčelový hypoteční úvěr
- Obrázek 25: Státní podpora u stavebního spoření

Obrázek 26: Výnos akciové společnosti

Obrázek 27: Investiční rizika

Obrázek 28: Základní pilíře eliminace investičních rizik

Obrázek 29: Pojištěný

Obrázek 30: Pojistná událost

Obrázek 31: Příklad na složené úročení

Obrázek 32: Rozdělení respondentů do kategorií úrovně FG (absolutní četnost)

Obrázek 33: Zastoupení studentů VŠ a SŠ v jednotlivých kategoriích úrovně FG

Obrázek 34: Zastoupení studentů dle zaměření v jednotlivých kategoriích úrovně FG

Obrázek 35: Zastoupení studentů dle pohlaví v jednotlivých kategoriích úrovně FG

Obrázek 36: Plakát s pozváním na Den finanční gramotnosti

Obrázek 37: Prototyp mobilní aplikace Škola peněz

Seznam příloh

Příloha A: Tematické okruhy výuky dle Standardu finanční gramotnosti

Příloha B: Otázky dotazníku

Příloha C: Úspěšnost v otázkách testu dle stupně studia

Příloha D: Úspěšnost v otázkách testu dle stupně vysokoškolského studia

Příloha E: Úspěšnost v otázkách testu dle zaměření studia

Příloha F: Úspěšnost v otázkách testu dle pohlaví

Příloha A: Tematické okruhy výuky dle Standardu finanční gramotnosti

Standard finanční gramotnosti		
1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ	SŠ
NAKUPOVÁNÍ A PLACENÍ		
hotovostní a bezhotovostní forma peněz	stanovení ceny podle nákladů, poptávky a konkurence	doklady a smlouvy
	reklamace zboží	kritické posouzení nabídky
	vliv inflace na hodnotu zboží	vhodné způsoby placení
	nekalé obchodní praktiky	vhodné způsoby směny cizí měny
	bezhotovostní placení, debetní a kreditní karty	vliv inflace na příjmy, vklady, úvěry
	bankovní účet a výpis z účtu	ochrana proti inflaci
HOSPODAŘENÍ DOMÁCNOSTI		
jednoduchý rozpočet – přebytkový, schodkový, vyrovnaný, příjmy a výdaje domácnosti	sestavení rozpočtu jednotlivce i domácnosti; druhy příjmů a výdajů	prohloubení učiva ze ZŠ
	čistý a hrubý příjem	
způsoby zvýšení příjmů a snížení výdajů	bilance (majetek vs. závazky domácnosti)	
	finanční produkty, úročení a poplatky	
	plánování (životní a finanční) a rizika	
PŘEBYTEK ROZPOČTU DOMÁCNOSTI		
proč a jak spořit	spotřeba, úspory a investice	spoření, investice
	řešení přebytku	pojištění
	pojištění	zajištění na stáří
SCHODEK ROZPOČTU DOMÁCNOSTI		
půjčky – základ	úvěry – druhy, podmínky	řešení schodku
	důsledky nesplácení	úroky, úvěry
		zadlužení, předlužení

Zdroj: (Lichtenberková et al., 2022)

Příloha B: Otázky dotazníku

Identifikační část

1. Pohlaví

- a. Muž
- b. Žena
- c. Jiné

2. Věk

- a. 15–19
- b. 20–26
- c. 26+

3. V tuto chvíli studujete:

- a. Střední školu s ekonomickým zaměřením
- b. Střední školu s jiným než ekonomickým zaměřením
- c. Vysokou školu – ekonomickou fakultu
- d. Vysokou školu – jinou než ekonomickou fakultu

4. Jaký ročník momentálně studujete? (V případě, že studujete VŠ, upřesněte prosím, zda se jedná o bakalářský či navazující program)

5. Co je hlavní zdroj vašeho příjmu při studiu?

- a. Brigáda (DPP/DPČ)
- b. Hlavní pracovní poměr
- c. Podnikání
- d. Kapesné od rodičů
- e. Stipendium

Zkušenosti s výukou finanční gramotnosti ve škole

1. Setkali jste se s výukou finanční gramotnosti ve škole?

- a. Ano, v rámci samostatného předmětu finanční gramotnosti
- b. Ano, v rámci jiného předmětu (např. matematiky)
- c. Ne

2. Pokud ano, na jaké škole (školách)?

- a. Na základní škole
- b. Na střední škole

c. Na vysoké škole

3. Pokud jste se s výukou finanční gramotnosti na škole setkali, jakými tématy jste se zabírali?

- a. Nakupování a placení (např. vliv inflace na příjmy/vklady, ochrana proti inflaci, vhodné způsoby placení)
- b. Hospodaření domácnosti (např. finanční produkty, finanční plánování, bilance)
- c. Přebytek rozpočtu domácnosti (např. spotřeba, úspory, investice, pojištění, zajištění na stáří)
- d. Schodek rozpočtu domácnosti (např. druhy a podmínky úvěrů, zadlužení, řešení schodku)
- e. Jiné

4. Byla u Vás na škole někdy pořádána přednáška o financích a zacházení s nimi od externích pracovníků/odborníků z praxe?

- a. Ano
- b. Ne
- c. Nevím

5. Pokud ano, o jakou organizaci/ firmu se jednalo?

6. Jaký je Váš hlavní zdroj informací o penězích a financích?

- a. Škola
- b. Rodina
- c. Internet
- d. Sociální síť
- e. Knihy
- f. Televize
- g. Jiné

7. Jaký máte názor na výuku finanční gramotnosti v České republice?

Osobní finance

1. Které z následujících finančních produktů využíváte?

- a. Běžný účet
- b. Kreditní kartu
- c. Debetní kartu
- d. Spotřebitelský úvěr

e. Hypoteční úvěr

f. Jiné

2. Jakým způsobem nejčastěji platíte?

a. Hotově

b. Fyzickou kartou

c. Kartou v mobilním telefonu

d. Kartou v hodinkách

3. Máte přehled o penězích, které máte aktuálně na účtech či v hotovosti?

a. Rozhodně ano

b. Spíše ano

c. Spíše ne

d. Rozhodně ne

4. Plánujete si pravidelně své finance (tj. stanovujete si finanční cíle a volíte vhodné strategie k jejich dosažení)?

a. Rozhodně ano

b. Spíše ano

c. Spíše ne

d. Rozhodně ne

5. Sestavujete si pravidelně osobní rozpočet (sledujete své příjmy a výdaje)?

a. Rozhodně ano

b. Spíše ano

c. Spíše ne

d. Rozhodně ne

6. Pokud si rozpočet sestavujete, jak často?

7. Který výrok týkající se Vašeho vztahu k penězům je vám nejbližší?

a. Myslím na budoucnost a peníze si pravidelně odkládám. Skoro vůbec utrácím.

b. Peníze utrácím jen za potřebné věci a zbytek si šetřím.

c. Když něco chci, tak si to pořídím. Odkládám si jen malou část příjmů (30 % a méně).

d. Žiju přítomností a nad penězi nepřemýšlím. Většinou vše utratím.

8. Pokud si spoříte peníze, jaké formy spoření využíváte?

a. Spořicí účet

- b. Stavební spoření
- c. Penzijní spoření
- d. Termínovaný vklad
- e. Investice (např. akcie, dluhopisy, podílové fondy)
- f. Komodity (např. drahé kovy, suroviny)
- g. Kryptoměny (např. bitcoin)
- h. Odkládání peněz v hotovosti (do kasičky či obálky)
- i. Nespořím

9. Pokud si spoříte, s jakým cílem?

- a. Na studium
- b. Na bydlení
- c. Na cestování a zážitky
- d. Na „horší časy“ (nečekané náklady)
- e. Na materiální věc
- f. Na stáří

10. Pokud byste přišli o Váš hlavní zdroj příjmu, jak dlouho byste byli schopni pokrýt své životní náklady?

- a. Méně než týden
- b. 1–3 týdny
- c. 1 měsíc
- d. 2 měsíce
- e. 3 měsíce
- f. Více než 3 měsíce

Test finanční gramotnosti

1. Která osobnost je vyobrazena na dvoutisícové bankovce?

- a. Jan Ámos Komenský
- b. František Palacký
- c. Karel IV.
- d. Ema Destinová
- e. T. G. Masaryk
- f. Božena Němcová

2. Kdo má v České republice právo vydávat bankovky a mince?

- a. Stát

- b. Banky
- c. Česká národní banka

3. Mezi aktivní bankovní operace patří zejména:

- a. Vydávání dluhopisů
- b. Přijímání vkladů
- c. Poskytování úvěrů

4. Jaká je hlavní výhoda spořicího účtu oproti běžnému účtu?

- a. Ke spořicímu účtu se většinou vážou další služby, například platební karta.
- b. Spořicí účet nabízí bezplatný výběr hotovosti.
- c. U spořicího účtu bývá vyšší úročení.

5. Jaký je rozdíl mezi kreditní a debetní kartou?

- a. Při použití debetní karty jsou čerpány peníze uložené na běžném účtu. Kreditní kartou lze čerpat úvěr u banky.
- b. Při použití kreditní karty jsou čerpány peníze uložené na běžném účtu. Debetní kartou lze čerpat úvěr u banky.

6. Co je to inflace?

- a. Pokles cen zboží a služeb v čase.
- b. Růst cen zboží a služeb v čase.
- c. Změna úrokových sazeb v čase.

7. Jak se nazývá částka, kterou si dlužník půjčil od věřitele?

- a. Úrok
- b. Jistina
- c. Úvěr

8. Co zahrnuje RPSN neboli Roční procentuální sazba nákladů?

- a. Zahrnuje pouze poplatky za založení smlouvy a vedení účtu.
- b. Zahrnuje úrokovou sazbu.
- c. Zahrnuje poplatky spojené s pojištěním úvěru.
- d. Zahrnuje úrokovou sazbu a všechny poplatky spojené s úvěrem.

9. Co znamená 5 % p.a.?

- a. 5 % ročně
- b. 5 % čtvrtletně
- c. 5 % měsíčně

10. Vyberte správné tvrzení:

- a. Spotřebitelské úvěry mohou poskytovat bankovní i nebankovní společnosti.
- b. Spotřebitelské úvěry mohou poskytovat jen bankovní společnosti.
- c. Spotřebitelské úvěry mohou poskytovat jen nebankovní společnosti.

11. Spotřebitelský úvěr má výhodu v možnosti odstoupení od smlouvy, a to ve lhůtě do:

- a. 7 dnů od podepsání smlouvy
- b. 14 dnů od podepsání smlouvy
- c. 30 dnů od podepsání smlouvy

12. Neúčelový hypoteční úvěr, který je zajištěný zástavním právem k nemovitosti a řídí se zákonem o spotřebitelském úvěru. Tento úvěr se nazývá:

- a. Japonská hypotéka
- b. Eskontní úvěr
- c. Americká hypotéka

13. Jaká je maximální výše státní podpory u stavebního spoření v roce 2024?

- a. Maximální výše státní podpory činí v kalendářním roce 1 000 Kč na osobu.
- b. Maximální výše státní podpory činí v kalendářním roce 2 000 Kč na osobu.
- c. Maximální výše státní podpory činí v kalendářním roce 500 Kč na osobu.

14. Jak se nazývá výnos akciové společnosti?

- a. Kapitálový výnos
- b. Dividendový výnos
- c. Úrokový výnos

15. Která rizika patří mezi základní investiční rizika?

- a. Finanční riziko
- b. Úvěrové riziko
- c. Tržní riziko
- d. Inflační riziko
- e. Úrokové riziko
- f. Riziko likvidnosti

16. Co patří mezi 3 základní pilíře eliminace investičních rizik?

- a. Sdružování, diverzifikace, pravidelnost vkladů
- b. Alokace, koncentrace, nepravidelnost vkladů
- c. Alokace, diverzifikace, pravidelnost vkladů

17. Kdo je „pojištěný“?

- a. Osoba, která je poškozena pojistnou událostí.
- b. Osoba, která je pojištěna v rámci pojistné smlouvy.
- c. Osoba, která uzavírá pojistnou smlouvu s pojišťovnou.

18. Co je to pojistná událost?

- a. Nahodilá skutečnost blíže označená v pojistné smlouvě, se kterou vzniká povinnost pojistitele poskytnout pojistné plnění.
- b. Okamžik, kdy pojištěný platí pojistné pojišťovně.
- c. Nahodilá či úmyslná skutečnost blíže označená v pojistné smlouvě, se kterou vzniká povinnost pojistitele poskytnout pojistné plnění.

19. Složené úročení: Jakou hodnotu získáte po uložení částky 12 000 Kč při roční úrokové míře 8 % a německé metodě úročení (měsíc = 30 dnů, rok = 360 dnů). Abstrahujte od zdanění.

- a. 16 800 Kč
- b. 17 632 Kč
- c. 18 324 Kč

Příloha C: Úspěšnost v otázkách testu dle stupně vzdělání

Otázka	SŠ (v %)	VŠ (v %)
1. Která osobnost je vyobrazena na dvoutisícové bankovce?	84,6	70,7
2. Kdo má v České republice právo vydávat bankovky a mince?	96,2	96,7
3. Co zejména patří mezi aktivní bankovní operace?	59,6	55,4
4. Jaká je hlavní výhoda spořicího účtu oproti běžnému účtu?	88,5	92,4
5. Jaký je rozdíl mezi kreditní a debetní kartou?	82,7	84,8
6. Co je to inflace?	94,2	95,7
7. Jak se nazývá částka, kterou si dlužník půjčil od věřitele?	26,9	18,5
8. Co zahrnuje RPSN neboli Roční procentuální sazba nákladů?	82,7	68,5
9. Co znamená 5 % p.a.?	71,2	83,7
10. Vyberte správné tvrzení o spotřebitelském úvěru:	53,8	55,4
11. Spotřebitelský úvěr má výhodu v možnosti odstoupení od smlouvy, a to ve lhůtě do:	55,8	55,4
12. Tento neúčelový hypoteční úvěr je zajištěný zástavním právem k nemovitosti a řídí se zákonem o spotřebitelském úvěru:	51,9	59,8
13. Jaká je maximální výše státní podpory u stavebního spoření v roce 2024?	65,4	53,3
14. Jak se nazývá výnos akciové společnosti?	67,3	71,8
15. Která rizika patří mezi základní investiční rizika?	1,9	1,1
16. Co patří mezi 3 základní pilíře eliminace investičních rizik?	75	79,3
17. Kdo je „pojištěný“?	75	76
18. Co je to pojistná událost?	76,9	80,4
19. Příklad: Složené úročení	59,6	54,3

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Příloha D: Úspěšnost v otázkách testu dle stupně vysokoškolského studia

Otázka	Bc. (v %)	Mgr. (v %)
1. Která osobnost je vyobrazena na dvoutisícové bankovce?	73,1	57,1
2. Kdo má v České republice právo vydávat bankovky a mince?	96,2	100
3. Co zejména patří mezi aktivní bankovní operace?	53,8	64,3
4. Jaká je hlavní výhoda spořicího účtu oproti běžnému účtu?	91	100
5. Jaký je rozdíl mezi kreditní a debetní kartou?	82,1	100
6. Co je to inflace?	94,9	100
7. Jak se nazývá částka, kterou si dlužník půjčil od věřitele?	17,9	21,4
8. Co zahrnuje RPSN neboli Roční procentuální sazba nákladů?	66,7	78,6
9. Co znamená 5 % p.a.?	80,8	100
10. Vyberte správné tvrzení o spotřebitelském úvěru:	53,8	64,3
11. Spotřebitelský úvěr má výhodu v možnosti odstoupení od smlouvy, a to ve lhůtě do:	55,1	50
12. Tento neúčelový hypoteční úvěr je zajištěný zástavním právem k nemovitosti a řídí se zákonem o spotřebitelském úvěru:	57,7	71,4
13. Jaká je maximální výše státní podpory u stavebního spoření v roce 2024?	55,1	42,9
14. Jak se nazývá výnos akciové společnosti?	74,4	57,1
15. Která rizika patří mezi základní investiční rizika?	1,3	0
16. Co patří mezi 3 základní pilíře eliminace investičních rizik?	79,5	85,7
17. Kdo je „pojištěný“?	74,4	85,7
18. Co je to pojistná událost?	79,5	85,7
19. Příklad: Složené úročení	51,3	71,4

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Příloha E: Úspěšnost v otázkách testu dle zaměření studia

Otázka	Ekonomický (v %)	Jiný (v %)
1. Která osobnost je vyobrazena na dvoutisícové bankovce?	78,1	75
2. Kdo má v České republice právo vydávat bankovky a mince?	96,9	96,4
3. Co zejména patří mezi aktivní bankovní operace?	62,5	55,4
4. Jaká je hlavní výhoda spořicího účtu oproti běžnému účtu?	90,6	90,2
5. Jaký je rozdíl mezi kreditní a debetní kartou?	84,4	83
6. Co je to inflace?	100	93,7
7. Jak se nazývá částka, kterou si dlužník půjčil od věřitele?	34,4	17
8. Co zahrnuje RPSN neboli Roční procentuální sazba nákladů?	81,3	71,4
9. Co znamená 5 % p.a.?	93,8	73,2
10. Vyberte správné tvrzení o spotřebitelském úvěru:	59,4	53,6
11. Spotřebitelský úvěr má výhodu v možnosti odstoupení od smlouvy, a to ve lhůtě do:	59,4	54,5
12. Tento neúčelový hypoteční úvěr je zajištěný zástavním právem k nemovitosti a řídí se zákonem o spotřebitelském úvěru:	68,8	53,6
13. Jaká je maximální výše státní podpory u stavebního spoření v roce 2024?	56,3	58
14. Jak se nazývá výnos akciové společnosti?	59,4	73,2
15. Která rizika patří mezi základní investiční rizika?	6,3	0
16. Co patří mezi 3 základní pilíře eliminace investičních rizik?	81,3	76,8
17. Kdo je „pojištěný“?	81,3	74,1
18. Co je to pojistná událost?	87,5	76,8
19. Příklad: Složené úročení	62,5	54,5

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Příloha F: Úspěšnost v otázkách testu dle pohlaví

Otázka	Muž (v %)	Žena (v %)
1. Která osobnost je vyobrazena na dvoutisícové bankovce?	77,3	74,5
2. Kdo má v České republice právo vydávat bankovky a mince?	93,2	98
3. Co zejména patří mezi aktivní bankovní operace?	59,1	55,1
4. Jaká je hlavní výhoda spořicího účtu oproti běžnému účtu?	90,9	89,8
5. Jaký je rozdíl mezi kreditní a debetní kartou?	84,1	82,7
6. Co je to inflace?	95,5	94,9
7. Jak se nazývá částka, kterou si dlužník půjčil od věřitele?	22,7	20,4
8. Co zahrnuje RPSN neboli Roční procentuální sazba nákladů?	81,8	70,4
9. Co znamená 5 % p.a.?	79,5	76,5
10. Vyberte správné tvrzení o spotřebitelském úvěru:	47,7	58,2
11. Spotřebitelský úvěr má výhodu v možnosti odstoupení od smlouvy, a to ve lhůtě do:	52,3	57,1
12. Tento neúčelový hypoteční úvěr je zajištěný zástavním právem k nemovitosti a řídí se zákonem o spotřebitelském úvěru:	61,4	55,1
13. Jaká je maximální výše státní podpory u stavebního spoření v roce 2024?	50	60,2
14. Jak se nazývá výnos akciové společnosti?	65,9	71,4
15. Která rizika patří mezi základní investiční rizika?	0	2
16. Co patří mezi 3 základní pilíře eliminace investičních rizik?	81,8	75,5
17. Kdo je „pojištěný“?	75	76,5
18. Co je to pojistná událost?	79,5	78,6
19. Příklad: Složené úročení	75	46,9

Zdroj: Vlastní zpracování, 2024

Abstrakt

Štástková, A. (2024). *Finanční gramotnost* [Bakalářská práce, Západočeská univerzita v Plzni].

Klíčová slova: finanční gramotnost, výuka finanční gramotnosti, střední školy, vysoké školy, dotazníkové šetření

Bakalářská práce je zaměřena na finanční gramotnost. Hlavním cílem je identifikovat a posoudit úroveň finanční gramotnosti studentů středních a vysokých škol a také zhodnotit jejich zkušenosti s výukou finanční gramotnosti na školách. Teoretická část definuje základní finanční pojmy a představuje přístupy k výuce finanční gramotnosti v České republice. V praktické části je provedeno dotazníkové šetření zaměřené především na finanční znalosti studentů středních a vysokých škol. V dalších kapitolách bakalářské práce jsou interpretovány výsledky dotazníkového šetření a navrženy opatření a doporučení, která povedou k dalšímu rozvoji finanční gramotnosti.

Abstract

Štásková, A. (2024). *Financial literacy* [Bachelor Thesis, University of West Bohemia].

Key words: financial literacy, education of financial literacy, secondary schools, universities, questionnaire survey

The bachelor thesis focuses on financial literacy. The main objective is to identify and assess the level of financial literacy of secondary and university students, as well as to evaluate their experience of financial literacy classes in schools. The theoretical part defines basic financial terms and presents approaches to teaching financial literacy in the Czech Republic. In the practical part, a questionnaire survey is carried out, focusing mainly on the financial knowledge of secondary school and university students. In the following chapters of the bachelor thesis, the results of the questionnaire survey are interpreted, and measures and recommendations are proposed for the further development of financial literacy.